

ZWOLLEI HARANGSZÓ

2023/10
Századik istentisztelet
Nemzeti gyásznapi
Október 23
Reformáció ünnepe

Az Almere-Amersfoort-Heerenveen-Leeuwarden-Groningen- Assen- Steenwijk-Kampen és Zwolle környékén élő magyar protestánsok gyülekezeti híradója.

A „Zwollei Harangszót” a Presbitérium megbízásából szerkeszti: dr. Hermán M. János.
Munkatársak: Rostás Kriszta, Szilágyi Árpád, Szomor Attila, Téglásy Sándor és Urbán Ákos.

Szerzők, tanácsadók: Maarten Aalders, Albertje Alkema-ten Hoeve, Berta Balázs, dr. Békefy Lajos, Van Bolhuis Szabó Emőke, Eszenyei Katalin, Hermán M. János, Hannie Hermán Mostert, Millisits Máté, Parti Margit, Szilágyi Árpád, Téglásy Sándor.

Az emlékfal teljes hosszában végigvonul a latin nyelvű **POST TENEBRAS LUX** felirat, jelentése „Fény a sötétség után”. Ez a református Genf és minden olyan református közösség jelmondata, akik számára a protestáns reformáció a világosság visszatérését jelenti a világba. A Reformáció nemzetközi emlékművének szoboralakjai középen:

Béza Tódor (1519–1605) svájci teológus; Kálvin János (1509–1564) francia származású svájci reformátor, keresztyén tudós, a kálvinizmus névadója; Guillaume Farel (1489–1565) francia reformátor; John Knox (c.1513–1572) skót reformátor, kálvinista teológus és egyházszervező.

Bocskai István

(1557–1606),

Erdély fejedelme.

1606. december 13-án Bocskai átadja a magyar országgyűlésnek a bécsi békeszerződést, amelyben II. Rudolf császár vallászabadságot biztosít a királyi Magyarországon.

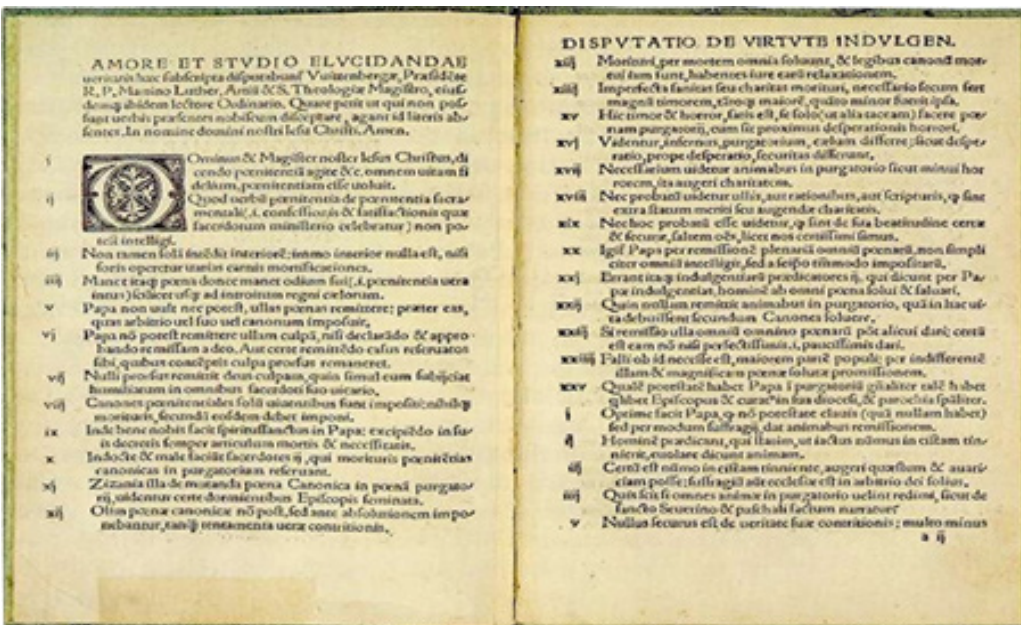
A REFORMÁCIÓ alapokmánya:

A 95 tétel

Luther Márton wittenbergi ágoston rendi szerzetes 1517. október 31-én tette közzé híres 95 tételét, melyeket a bűnbocsánat és a búcsúcédula-árusítás gyakorlatának kapcsán fogalmazott meg.

Az igaz ember hitből él! De rechtvaardige zal uit het geloof leven.

Justus vivit ex fide!

„Ha az Isten veünk, kicsoda eblenünk!”

A Magyarországi Református Egyházban a 2023. esztendő a lelkipásztori hivatás éve

Szolgálati rend

a zwollei egyházközségünkben

2023. január 8. – Igét hirdet: Kelemen A. Csongor lelkipásztor.

2023. február 12. – Igét hirdet: Sólyom Uzonka Lilla lelkipásztor. Presbiteri gyűlés

2023. március 12. – Igét hirdet: Ilosvai Dorottya, Kampen

2023. április 9. Húsvét. – Igét hirdet: Kelemen A. Csongor. Úrvacsoraosztás és ünnepi műsor.

2023. április 30. – Nyitott Gyülekezeti Nap. Igét hirdet: nt. Bölcsföldi András, Budapest

2023. május 14. – Igézhirdetés. Közgyűlés.

2023. május 28, Pünkösöd.

2023. június 11. – Szolgál nt. drs. Kelemen Attila Csongor vezető lelkipásztor

2023. június 25. – Szabadtéri istentisztelet Zeistben.

Igét hirdet nt. Paál Károly

2023. július 9. – Igézhirdetéssel szolgál Hermán Mostert Rebeka, Temesvár

2023. augusztus 13. – Szolgál Hermán Mostert Rebeka, Temesvár

2023. augusztus 27. – Újkenyér. Ökuménikus istentisztelet. Szolgál Sólyom Uzonka Lilla, Hága

2023. szeptember 10. Keresztelés. Hermán M. János, Ries Nieuwkoop; Hermán Mostert Rebeka

2023. október 8. Századik zwollei istentisztelet. Szolgál nt. drs. Kelemen Csongor vezető lelkész

2023. október 29. Reformáció ünnepe. Úrvacsoraosztás. Szolgál nt. drs. Kelemen Csongor vezető lp.

2023. november 12. Hollandiai vizitációs istentisztelet. Szolgál nt. Sógor Csaba külügyi tanácsos

2023. december 10. Advent 2. vasárnapja. Szolgál nt. Kiss Szabolcs lelkész, Kampen

2023. december 24. Karácsony

Családlátogatást a híveink kérésére végzünk a szolgatársaink bevonásával, Hollandia egész területén. Egyházközségünk vezető lelkésze: drs. Kelemen Attila Csongor. Missziói lelkipásztor: dr. Hermán M. János nyugalmazott lelkész. Újonnan bekebelezett lelkész: Sólyom Uzonka Lilla, aki a vianeni szolgálatokat végzi. Egyházközség hivatali ügyvitelét intézi: dr. Hermán M. János. Presbiterek: Urbán Ákos gondnok, Rostás Kriszta, Szilágyi Árpád, Tárnok Eszter Lída és Truczka József. Diakónusok: Bodor József, Berekméri Filep Annamária, Czibalmos Klára, Marci Márió és Truczka Adrienn.

Orgonista: dr. Robert Helder. Gyermekfoglalkozások vezetője: Rohaan Éva vallásnár. Webmester: Téglásy Sándor. Olvasószerkesztő: Téglásy Sándor. Grafikai szerkesztő: Szomor Attila. A Zwollei Magyar Református Egyházközség istentiszteleteinek a helye: Lutherse Kerk, Koestraat 2-4, Zwolle, kivéve amikor a meghívóban másként jelezzük. Info: jhermanm@gmail.com --- Tel: 038-4233247 Facebook: <https://www.facebook.com/refistentiszteletzwolleban/>

Honlapunk címe: <https://zwolleireformatus.nl/>

A Harangszó elérhetősége: <https://zwolleireformatus.nl/zwollei-harangszo/>

Istentiszteleteinkre és a szeretetvendégségekre mindenkit tisztelettel várunk!

A kárpátaljai gyülekezetek számára is hirdetünk gyűjtést. Bankszámlánkra is lehet adományt küldeni!

Bankrekening:

NL46 INGB 0006 936050,

**Hongaarse Protestantse Gemeente,
Zwolle**

Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk!

**A Magyarországi Református Egyházban
a 2023. esztendő a lelkipásztori hivatás
éve**

Erős várunk nekünk az Isten!

**Szolgálati rend az
Új Vianeni Gyülekezetben**

Helyszín (NEM A MAGYAR OTTHON, mert az nagy sajnálatunkra jelenleg használhatatlan), hanem: Vianen, Langeweg 6b (Sportpark Blankensteijn, BOM gebouw)

Szolgálattevő lelkipásztor: nt. Sólyom Uzonka Lilla

Istentiszteletek kezdete: 13.30

Idei istentiszteleteink dátumai: **október 22, november 26, december 17**

A 2024-re tervezett dátumok: január 28; február 25; március 24; április 28; május 26; június 23; szeptember 22; október 27. és december 1.

„Ein' feste Burg.”

Erős vár a mi Istenünk... - „Ein' feste burg ist unser Gott”...
Luther Márton aláírásával, 1529

A Reformáció himnusza

Erős vár a mi Istenünk,/Kemény vasunk és vértünk./
Inségben együtt van velünk,/Mevált és harcol értünk./
Kél az ősi rossz,/Bajvető gonosz,Csel vad fegyvere, Erő-
szak övele, A földön ő az első.

Önnön erők csak délibáb/És bizony esnénk esten./
De harcba küldte Egy Fiát/Értünk maga az Isten./
Kéred-é, ki az?/Jézus, az igaz./Sok had, Egy a fő,/Nincs
Isten más csak Ő,/Krisztus a Győzedelmes.

S ha földön ördög nyüzsgene/És elnyelni akarna,/Meg
nem riadnánk – ellene/Győz hitünk diadalma./A világi
úr/Tombolhat vadul,/Semmit sem tehet,/Ő megítélte-
tett./Megrendül egy szavunkra.

Él, áll az ige igazul,/Akárki vesse-hánya./Táborainkra
száll az Úr/Szent Lelke, adománya./Jóhír, nő, család/
Jószág, test, világ/Veszhet, vihetik/Veszendő kincseik’
-/Miénk marad az ország. József Attila fordítása, 1934.

Luther 1529-ben a 46. zsoltár ihletésére írta ezt az éneket Wittenbergben. Magyar nyelvre először Skaricza Máté ráckevei lelkész fordította le, és már az 1566-ban kiadott Várad Énekeskönyvbe is bekerült

A 95 TÉTEL

**Írta és közzétette LUTHER MÁRTON (1483-1546)
német reformátor 1517. október 31-én Wittenberg-
ben, a vártemplom kapujára szögezve.**

Az igazság kiderítése és igyekezetétől indítva, megvitásra kerülnek az alábbi tételek Wittenbergben, tiszteendő Luther Márton atya, a szabad művészetek és a szent teológia magisztere s ugyanott ezeknek rendes előadója elnökletével. Ezért kéri, hogy akik nem jelenhetnek meg ezeket velünk előszóban megvitatni, tegyék meg távolból írásban. A mi Urunk Jézus Krisztus nevében. Amen.

1. Mikor Urunk és Mesterünk azt mondta: „Térjetelek meg!” - azt akarta, hogy a hívek egész élete bűnbánatra térés legyen (Mt 4,17).
2. Ezt az ígét nem vonatkoztathatjuk a bűnbánat szentségi gyakorlására, azaz a bűnvallásra és a jóvátételre, ami a papok közreműködésével történik.
3. De nem is vonatkoztathatjuk kizárólag csak a belső bűnbánatra, mert a szív töredelme mit sem ér, ha nem hozza magával külsőleg a bűnös mivoltunk elleni sokoldalú halálos küzdelmet.
4. Ez a gyötrődő küzdelem tehát mindaddig tart, míg az ember gyűlöli vétkecs önmagát (ez az igazi belső bűnbánat), vagyis a mennyek országába való bemenetelig.
5. A pápa nem akar senkit mentesíteni és nem is mentesít a jóvátévő bűnhődéstől, hanem csak attól, amit saját illetékességében vagy az egyházi jogszabályok szerint maga rótt ki.

6. A pápa nem bocsáthat meg másként egyetlen vétket sem, csak azért, hogy azt Istentől megbocsáttottnak jelenti ki és fogadja el. Viszont kétség kívül megbocsáthatja az ő számára fenntartott eseteket: ezek semmibevétele esetén a vétkesség kétség kívül megmarad.

7. Isten senkinek nem bocsátja meg vétkét anélkül, hogy egyszersmind alá ne vetné a megalázkodót mindenben a helyette eljáró papnak.

8. A bűnbánati egyházjogszabályok csak az élők-re érvényesek, és azok szerint haldoklókra semmit sem szabad kiróni.

9. Ennélfogva jót tesz velünk a Szentlélek a pápa által, mikor (a pápa) a rendelkezéseiben mindig kivétellel teszi a halál óráját és a szükséghelyzetet.

10. Képzetlenül és hibásan járnak el azok a papok, akik a haldoklóktól egyházjogszabály szerinti bűnbánati teljesítményt követelnek a purgatóriumban.

11. Bizonyosnak tűnik, hogy azt a konkolyt, hogy az egyházjog szerinti jóvátévő bűnhődést át lehet változtatni purgatóriumbeli bűnhődésre, akkor hintették el, mikor a püspökök aludtak.

12. Régente az egyház által meghatározott büntetéseket nem a feloldozás után, hanem a feloldozást megelőzően szabták ki, hogy ezzel próbára tegyék a töredelem őszinte voltát.

13. A haldoklók halálukért mindennel megfizetnek, és az egyházi szabályok számára már halottak, joggal illeti meg őket az azoktól való feloldás.

14. A haldoklóban lelki épségének és szeretetének tökéletlensége szükségképpen nagy félelmet támaszt, annál nagyobb, minél tökéletlenebb volt.

15. Ez a félelem és borzadás magában is elég (hogy mást ne mondjak) a purgatóriumi szenvedést előidézni, mivel a reménytelenség borzalmával határos.

16. Láthatjuk, hogy a pokol, a purgatórium és menny úgy különbözik egymástól, mint reményvesztés, a kétséggel küzdés és a biztonság.

17. Látható, hogy a lelkeknek a purgatóriumban arra van szükségük, hogy mind félelmük fogyjon, mind szeretetük szaporodjék.

18. Nem látszik bizonyítottan sem érvekkel, sem szentírási helyekkel, hogy (a purgatóriumban lévő lelkek) kívül lennének a szeretetet kiérdemlő vagy azt fokozó állapoton (Isten irgalmán).

19. De az sem látszik bizonyítottan, hogy legalábbis mindnyájan biztosak és biztonságban vannak boldogságra jutásuk felől, jóllehet mi ebben teljesen bizonyosak vagyunk.

20. Tehát a pápa a minden bűnhődés teljes elengedésén nem egyszerűen minden bűnhődés elengedését

érti, hanem csak az általa kiróttát.

21. Tehát tévednek azok a búcsúhirdetők, akik azt mondják, hogy a pápa bűnhődés elengedése által az embert minden bűnhődéstől feloldja és megmenti.

22. Éppenséggel semmit nem enged el a purgatóriumban lévő lelkeknek, amit ebben az életben kellett volna az egyházi jogszabályok szerint teljesíteniük.

23. Ha valaki egyáltalán megkaphatja minden bűnhődése valamilyen elengedését, akkor biztos, hogy ezt csak a legtökéletesebbek kaphatják meg, tehát igen kevesen.

24. Természetesen az emberek legnagyobb részét becsapják, amikor nagy hanggal, minden megkülönböztetés nélkül ígérnek nekik a bűnhődés feloldását.

25. Amilyen hatalmas van a pápának a purgatórium felett, ugyanolyan hatalmas van bármely püspöknek vagy lelkésznek a maga püspökségében, illetve gyülekezetében.

26. Nagyon jól teszi a pápa, hogy a (purgatóriumban lévő) lelkeknek nem a kulcsok hatalmával ad elengedést, (amivel (ott) nem rendelkezik), hanem közbenjáró könyörgés által.

27. Emberi balgaságot hirdetnek, amikor azt mondják, hogy mihelyt a ládába dobott pénz megcsörren, a lélek azonnal a mennybe száll.

28. Csak annyi bizonyos, hogy a ládában megcsörrenő pénz által nagyra nőhet a haszonlesés és a kapzsiság. Az egyház közbenjáró szolgálatának eredményessége azonban egyedül Isten jótetszésétől függ.

29. Ki tudja, hogy vágyódik-e minden purgatóriumban lévő lélek arra, hogy őt onnan kiváltsák? A legenda szerint sem Szeverinus, sem Paszkálisz (pápa) nem igényelték ezt.

30. Senki sem biztos a maga töredelmének valódisága felől, még kevésbé a következmény: a teljes elengedés felől.

31. Amilyen ritka az igazán bűnbánó ember, épp olyan ritka az igazán elengedést nyerő, vagyis nagyon ritka.

32. Örök büntetést kapnak tanítóikkal együtt, akik a búcsúcédulákkal biztonságban hiszik magukat az üdvösségük dolgában.

33. Nagyon kell óvakodnunk azoktól, akik azt mondják, hogy a pápának azok az elengedései (azaz búcsúi) Istennek ama fölbecsülhetetlen ajándéka, amely által rendbe jön az ember dolga Istennel.

34. Ugyanis a búcsúnak ez a kegyelme csak a bűnbánat szentségével (és) ember által kiszabott jóvátévő bűnhődésre vonatkozik.

35. Nem keresztyénséget prédikálnak, akik azt tanítják, hogy aki lelkeket akar kiváltani vagy gyónási kiváltságot vásárolni, annak nincs szüksége töredelemre.
36. Minden igazán szíven talált keresztyén részeseül a bűnhődésnek és a vétkességnek teljes elengedésében búcsúcédula nélkül is.
37. Aki csak igazi keresztyén, akár élő, akár halott, az részese Krisztus és az anyaszentegyház minden kincsének, s ezt Isten adta néki, búcsúcédula nélkül is.
38. A (bűnhődés) pápai elengedését és a (kegyelemben) részesítést mégsem szabad semmiképpen sem megvetni, mert az (mint mondtam) az isteni elengedés kinyilvánítása.
39. A legképzettebb teológusnak is igen nehéz egyszerre megtapasztalnia a nép előtt a bőséges búcsút és az igaz töredelmet.
40. Az igazi töredelem keresi és szereti a bűnhődést, viszont a búcsú bősége elkényelmesít és a bűnhődést gyűlöletessé teszi, legalábbis esetenként.
- 41. Óvatosan kell az apostoli (azaz pápai) búcsút prédikálni, nehogy a nép félreértse és elébe helyezze azt a szeretet jócselekedeteinek.**
42. Arra kell tanítani a keresztyéneket, hogy a pápa véleménye szerint a búcsúvásárlás semmilyen tekintetben nem állítható egy sorba az irgalmasság cselekedeteivel.
43. Arra kell tanítani a keresztyényeket, hogy jobb dolgot tesz, aki a szegénynek ad, vagy a rászorulóknak kölcsönöz, mint hogyha búcsút vásárol.
44. Ugyanis a szeretet cselekedete által nő a szeretet és javul az ember, de a búcsú által nem lesz jobb, csak a bűnhődéstől mentesebb.
45. Arrakell tanítani a keresztyéneket, hogy aki látja a rászorulókat és azt elhanyagolva búcsúra költ, az nem a pápa elengedését szerzi meg, hanem Isten rosszállását.
46. Arra kell tanítani a keresztyéneket, hogy - ha csak nem dúskálnak a fölöslegben - mindazt, ami az élet fönntartásához szükséges, tartsák kötelességüknek házuknépe javára fordítani és semmiképp se pazarolják búcsúkra.
47. Arrakell tanítani a keresztyéneket, hogy a búcsúvásárlás nem parancsolat, hanem szabad döntés dolga.
48. Arra kell tanítani a keresztyéneket, hogy a pápa a búcsúban való részesítéssel inkább az őerte való áhítatos imádkozást akarja elérni, sem mint a készpénzt, mert az előbbire nagyobb szüksége van.
49. Arra kell tanítani a keresztyéneket, hogy a pápa búcsúi akkor hasznosak, ha nem beléjük vetjük bizalmunkat. Viszont nagyon ártalmasak, ha általuk elvész az istenfélelmünk.
50. Arra kell tanítani a keresztyéneket, hogy ha a pápa tudna a búcsúhirdetők zsarolásairól, azt akarná, hogy inkább éjjen porig Szent Péter bazilikája, mint azt, hogy juhainak bőréből, húsából és csontjából épüljön fel.
51. Arra kell tanítani a keresztyéneket, hogy a pápa, ha szükséges volna, kész lenne (ahogy illik) még Szent Péter bazilikájának eladása árán is saját pénzből segíteni azokat, akiknek legtöbbjéről némely búcsúhirdetők kicsalják a pénzüket.
52. Hiábavaló a búcsúcédulák alapján bízni az üdvösségben, még ha a búcsúmegbízott, sőt akár a pápa a saját lelkével kezeskednék is érte.
53. Krisztus és a pápa ellenségei azok, akik a búcsú hirdetése miatt Isten igéjét más templomokban teljesen elnémítják.
54. Jogsérelem éri Isten igéjét, ha ugyanabban a prédikációban ugyanannyi vagy több időt szentelünk a búcsúnak, mint Isten igéje hirdetésének.
55. A pápa gondolata szükségképpen az, hogy ha a csekély értékű búcsút egy haranggal, egy díszfelvonulással és egy szertartással ünneplik, akkor az evangéliumot, ami a legnagyobb dolog, száz haranggal, száz díszfelvonulással, száz szertartással kell hirdetni.
56. Az egyház kincse, amelyből a pápa búcsúkat engedélyez, nincs eléggé megnevezve, és Krisztus népe nem is ismeri azt.
57. Nyilvánvaló, hogy itt nem mulandó javakról van szó, mert azokat sok egyházi szónok nem egykönnyen osztogatja, hanem inkább gyűjti.
58. De nem is Krisztus és a szentek érdemeiről van szó, hiszen azok mindenkor, a pápa közreműködése nélkül is, munkálják a belső ember számára a kegyelmet, a külső ember számára pedig a keresztet, a halált és a poklot.
59. Szent Lőrinc ugyan azt mondta, hogy az egyház kincse a szegények, de ő korának szokásos kifejezésével élt.
60. Nem vakmerőség kimondani, hogy az egyház kincse: az egyház kulcsai (melyeket Krisztus érdemért kapott).
61. Világos ugyanis, hogy a bűnhődés elengedése és a (meghatározott) esetekre (vonatkozóan) elengedő a pápának a saját hatalma.
62. Az egyház kincse valójában Isten dicsőségének és kegyelmének szent evangéliuma (örömhíre). De ezt méltán igen gyűlölik, mert elsőkből utolsókká tesz.
63. De ezt méltán igen gyűlölik, mert elsőkből utolsókká tesz.

64. A búcsúk kincsét viszont igen kedvelik, mert utolsókból elsőkké tesz.
65. Az evangélium kincse olyan háló, amellyel egykor az anyagi javak embereit halászták.
66. A búcsú kincse pedig olyan háló, amellyel ma az emberek anyagi javait halásszák.
67. A búcsú, amiről a búcsúhirdetők azt hirdetik, hogy a legnagyobb áldás, - valóban az, de a kereset szempontjából.
68. Valójában azonban a búcsú az Isten kegyelméhez akersztjóságához mérten a legeslegkisebb dolog.
69. A püspökök és a lelkipásztorok (jogilag) kötelesek az apostoli búcsú hirdetőit teljes tisztelettel fogadni,
70. de még inkább kötelesek éberrel felügyelni és két füffel figyelni arra, hogy ezek ne a maguk álmait hirdessék a pápa megbízása helyett.
71. Aki az apostoli búcsú igazsága ellen szól, kiátkozást és gyalázatot érdemel,
72. de áldott, aki gondosan eljár a búcsúhirdető szavainak önkénye és önfejűsége ellen.
73. Ahogy a pápa is joggal sújt le villámával azokra, akik a búcsú ügyében bármi módon csalást követnek el,
74. de sokkal inkább készül villámával lesújtani azokra, akik a búcsúk ürügyén a szent szeretet és a való igazság kijátszásán mesterkednek.
- 75. Örültség azt vélni, hogy a pápai búcsúk akkorak, hogy feloldozhatják az embert, még ha valaki - képtelenséget mondva - az Istenszülő (Máriát) erőszakolta volna is meg.**
76. Ellenkezőleg azt állítjuk, hogy a pápai búcsúk a vétkesség tekintetében a búcsú alá eső legkisebb bűnököt sem vehetik el.
77. Az a szóbeszéd, hogy maga Szent Péter sem adhatna nagyobb kegyelmet, ha ő volna most a pápa - káromlás Szent Péter és a pápa ellen.
78. Ellenkezőleg azt állítjuk, hogy neki is és bármelyik pápának is nagyobb erői vannak, tudniillik az evangélium, a gyógyítások kegyelmi ajándékai stb. 1Korinthus 12,9-10. szerint.
79. Káromlást szól, aki azt állítja, hogy a pápai címmel ellátva felállított kereszt felér Krisztus keresztjével.
80. Számot fognak adni azok a püspökök, lelkészek és teológusok, akik túrikk, hogy ilyesmiket prédikálnak a népnek.
81. A búcsúról való ilyen önkényes prédikálás azt eredményezi, hogy a tudós férfiaknak sem könnyű a pápa tekintélyét megvédeni a rágalomtól, vagy éppen az egyszerű hívek fortélyos kérdéseitől.
82. Például: Miért nem üríti ki a pápa a purgatóriumot szentséges szeretetből és a lelkek oly nagy szüksége miatt, ami minden indíték közt a legigazságosabb - ha számtalan lelket kivált a (Szent Péter) bazilika építésére adott szennyes pénzért, ami igen jelentéktelen indíték erre?
83. Továbbá: Miért vannak még mindig halotti misék és évfordulós ünnepek a lelkekért, és miért nem adják vissza, vagy miért nem engedik visszavenni a halottakért tett adományokat, ha a kiváltottakért való imádság immár a búcsúcédula révén feleslegessé és jogtalanná vált?
84. Továbbá: Miféle újfajta kegyelme Istennek és a pápának az, hogy megengedik, hogy egy istentelen és gonosz ember pénzért kiváltson egy kegyes és istenszerető lelket, viszont azt a kegyes és kedves lelket nem váltják ki ingyen szeretetből, saját rászorultsága miatt?
85. Továbbá: A bűnhődésre vonatkozó egyházi jogi előírások ténylegesen és mint régóta nem alkalmazottak, magukban érvénytelenek és halottak. Miért történik a tőlük való mentesítés pénzzel, búcsúk engedélyezésével, mintha érvényesek és hatályosak volnának?
86. Továbbá: Miért nem építi föl a pápa - akinek vagyona ma felülmúlja a dúsgazdag (ókori) Crassusok kincsét is - Szent Péternek legalább azt az egy bazilikát inkább a maga pénzből, mint szegény híveiből?
87. Továbbá: Mit enged el vagy mit nyújt a pápa azoknak, akik a tökéletes töredelem által jogosultak a teljes elengedésre és (kegyelemben) részesítésre?
88. Továbbá: Miből lenne nagyobb haszna az egy háznak, mint abból, ha a pápa - amit most csak egyszer tesz meg - naponta százszor osztana elengedést és (kegyelemben) részesítést a hívek bármelyikének?
89. Mivel a pápa a lelkek üdvét inkább a búcsúk által keresi, mint a pénz által, miért szünteti meg a már régebben engedélyezett búcsúcédulákat és búcsúkat, mikor azok ugyanolyan hatásosak?
90. Ha az egyszerű híveknek aggályos érveit pusztán hatalommal elnyomjuk és nem értelmes megválaszolással oldjuk fel, azzal az egyházat és a pápát el-lenségeik előtt nevetségessé, a keresztyéneket pedig szerencsétlenné tesszük.
91. Ha tehát a búcsúkat a pápa lelkületének és gondolatának megfelelően hirdetnék, könnyű volna felelni mindezekre (a kérdésekre), sőt fel sem merülnének.
92. Távozzanak tehát azok a próféták, akik azt mondják Krisztus népének: „Béke, béke.” - de nincs béke! (Ezékiel 13,10.16).
93. Tegyük jól a dolgukat azok a próféták, akik azt mondják Krisztus népének: „Kereszt, kereszt!” - de nincs kereszt!

94. Buzdítsuk azért a keresztyéneket, hogy fejüket: Krisztust, bűnhődésen, halálon és poklon át is követni igyekezzenek,

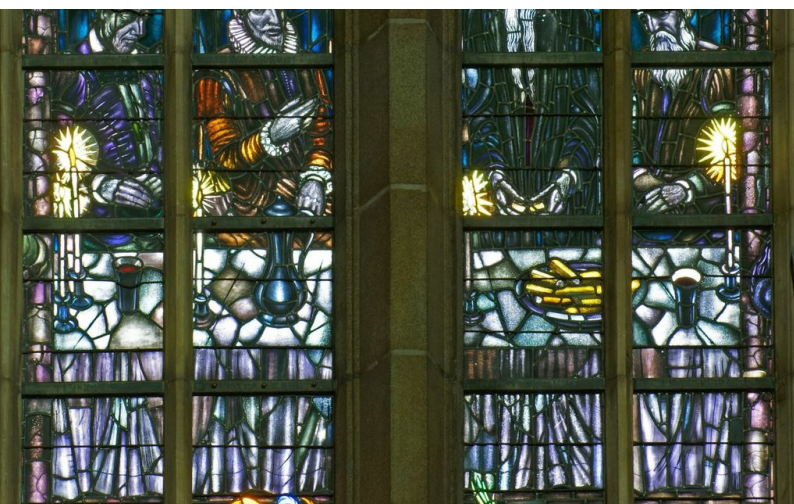
95. és abban bízzanak, hogy inkább sok szorongatáson át, mintsem a béke biztonságán át jutnak be a mennybe (ApCsel 17,22).

Mert más fundamentomot senki nem vethet azon kívül, a mely vettetett, mely a Jézus Krisztus.

(1Kor. 3,11.)

S.D.G.

Magyar nyelvre fordította dr. Zsigmondy Árpád latinból két korábbi fordítást is (Takács János 1937, Soproni Líceum 1995) felhasználva. Megjelentette 1996-ban L. M. halálának 450. évfordulója alkalmából az Evangélikus Országos Múzeum és a Huszár Gál Papír- és Könyvesbolt Budapesten. Világhálón: <https://mek.oszk.hu/00200/00203/00203.htm>

A holland reformáció fordulópontja 1573

Legújabb kutatások szerint Willem van Oranje herceg, a németalföldi tartományok helytartója 1573 októberében nyilvánosan is belépett a delfti református egyházba, feljegyezték, hogy alávetette magát az egyházi fegyelmezésnek. Ismeretes, hogy a reformáció kálvini irányzatával vállalt közösséget. A dordrecht nagytemplom (Grote Kerk) ólomkeretes üvegablakán látható az az 1574-es feliratú úrvacsorai kép, amelyen a herceg Johannes Lippius lelkész társaságában ott is két szín alatt vesz úrvacsorát. Forrás:

Jan van Reenen: Willem van Oranje in 1573 in Delft aan avondmaal. In: Reformatorisch Dagblad, 2023 okt. 19, p.17

<https://www.rd.nl/artikel/1038781-prof-van-lieburg-willem-van-oranje-vierde-in-1573-avondmaal-in-delft-niet-dordrecht>

Az igaz ember hitből él! A Reformáció fundamentális követelménye a Róma 12,2 ben található:”És ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változzatok el a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.”

Geest van hierboven, leer ons geloven,/ hopen, liefhebben door uw kracht! /Hemelse Vrede, deel U nu mede/ aan een wereld die U verwacht! /Wij mogen zingen van grote dingen, als wij ontvangen/ al ons verlangen,/ met Christus opgestaan. Halleluja! Eeuwigheidsleven zal Hij ons geven,/ als wij herboren Hem toebehoren,/ die ons is voorgegaan. Halleluja!

2.Wat kan ons schaden, wat van U scheiden,/Liefde die ons hebt liefgehad?/Niets is ten kwade, wat wij ook lijden,/ Gij houdt ons bij de hand gevat./Gij hebt de zege voor ons verkregen,/ Gij zult op aarde de macht aanvaarden/en onze koning zijn. Halleluja! /Gij, onze Here, doet triomferen /die naar U heten en in U weten, /dat wij Gods zonen zijn. Halleluja! - G.G. Gastoldi (1591) M. Jacobse (1909-1972) (Liedboek voor de Kerken 1973)

1. Fennvaló Lélek, hinni taníts meg, bízva szeretni általad! /Mennyei Béke magad jelentsd meg, a Téged váró világnak!/ Hadd énekeljünk nagy dolgaidról, midőn teljesül, minden óhajunk / Krisztussal éledünk. Hallelujah!/ Örök életet Ő ad majd nekünk/ újjá születünk, övéi leszünk, ki értünk hazatért. Hallelujah!

2. Nékünk mi árthat, vagy elválaszthat, kiket szeretve szeretett? /Rontástól semmit, szenvedünk bármit/ Hisz Te fogod a kezünket. / Győzelmet értünk elnyerted nekünk,/A kerek földön veszel hatalmat /Leszel a Királyunk. Halleluja! /Te, a mi Urunk adjad hogy győzzünk/ Neved viseljük, Tebenned légyünk, Istennek gyermeki. Halleluja! Ford. Hannie Herman-Mostert, 2018

Élő víz forrása

A lombsátor (vagy aratás) ünnepe a zsidók pusztai vándorlására emlékeztet, arra, hogy milyen volt Isten népének ideiglenesen, de mégis negyven hosszú évig sátorban lakni.

Ez az ünnep azt is szimbolizálja, hogy Isten népe a földi világból a mennyei Kánaán felé halad, s ez úton különleges oltalma alatt áll.

A lombsátorünnep ugyanakkor hálaadási ünnep is volt. Véget ért a gabonafélék learatása, a szüret. Ez adta az **ünnep örvendező** jellegét. Minden nap megtörtént a vízmerítés szertartása, de a legkülönösebb az utolsó nap volt, amikor az **ünneplők** egy csoportja kíséretében kürtjeiket fújó papok mentek a Siloám tavához, amely a Gihon kútból **élő** forrásból kapta a vizét. Ott az egyik pap megmerített a tóban egy arany korsót, amit a jeruzsálemi templomba visszatérve az oltárra **öntött**; ez a mozzanat az esőt is jelképezte, azt, hogy vége a hosszú szárazságnak, következik az esőben, vízben gazdag időszak.

Ekkor mondja el Jézus ezeket a szavakat, az egyhetes lombsátorünnep végén:„Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék! Aki hisz **énbennem**, ahogy az **Írás** mondta, annak belsejéből **élő víz folyamai ömlenek!**” János evangélista hozzáteszi még: *Ezt pedig a Lélekről*

mondta, akit a benne hívők fognak kapni, mert még nem adatott a Lélek, mivel Jézus még nem dicsőült meg. (Jn. 7:37–39)

Ugorjunk az időben mintegy ezeröttszáz évet, amikor egy **ágoston-rendi** szerzetes vitaindító iratot szerkeszt. Nem először tette ezt Luther, s talán maga sem gondolta, hogy **éppen** ez az irata lesz az, amelyik olyan nagy hatást fog gyakorolni a nyugati kereszténységre.

Arra azonban számított, hogy a mindenszentek **ünnepére érkező**, olvasni tudó látogatók között visszhangja lesz a búcsúcédulák ellen szerkesztett tételeinek. Nem kinyilatkoztatások voltak ezek, hanem a kornak megfelelő gyakorlat szerint beszélgetést, vitát, azaz disputát volt hivatott elindítani.

A két szál a forrásban **ér össze**, amely **élő** vízzel táplálja az arra szomjazót.

Luther felemelte a szavát akkor, amikor látta, hogy a búcsúcédulák **árusításának** a célja a hívek/hozzátartozók bűneinek a bocsánata/elengedése helyett a pénzszerzés. Csalódottsága mérhetetlen volt, amikor rájött, hogy az igazi cél a kiürült pápai **és érseki** kassza feltöltése.

Látta, hogy a hívek szomjára poshadt, fertőzött vizet kínáltak, kereste a tiszta víz forrását.

Azt, amelyhez folyton visszatérünk, mert miután megkóstoltuk, már nem akarunk mást inni. Nem azért, mert nem oltja a szomjunkat, mint a túlédésített **'üditők'**, hanem azért, mert kívánjuk inni, mert nem tudunk betelni vele, mert **érezzük**: jót tesz nekünk, velünk.

Húgom mesélte, hogy egy zempléni zarándoklat **útvonalán** augusztusban ilyen forrásra lelt, s októberben ugyanoda visszatérve már tömlőket vitt magával, hogy vehessen, vihessen abból a kimondhatatlanul tiszta vízből, mert, mint mondta: **"én** ezt még inni akarom!"

Tudunk-e ilyen lelkesedéssel vágyakozni a lélek szomját oltó Élő Víz után? Nem kell **érte** elzárándokolnunk a Siloám tavához az aranykorsóval, mert **élő** víz folyamai **ömlenek** bensőnkéből, **örök életre** buzgó víz forrásává leszünk (Jn 4:14), ha Jézusban hiszünk, ha **értünk** hozott egyszeri, tökéletes **áldozatát** elfogadjuk.

Időről időre eldugulhat egy forrás, ezért fontos a karbantartás, a tisztítás. Ehhez szerszámok kellenek, valamint szándék **és** idő.

Képesek vagyunk-e időről időre megújulni, magunkat egyénileg **és** közösségekben megvizsgálni a Lélek tükrében, s felismerni, ha belemerevedtünk a hagyományokba?

Segítségünkre vannak ebben a reformátorok mondatai: *Sola Gratia, Sola Fide, Sola Scriptura, Solus Christus. Soli Deo Gloria!*

Sólyom Uzonka Lilla. 2023. Reformáció ünnepén

Az aradi vértanúk feszületei

1849. július 20-án nagyszabású lovassági ütközetre került sor a magyar és az orosz csapatok között, amelyben eldőlt, ki a vitézebb: a magyar vagy az orosz huszár. Ebben a küzdelemben egyesült a magyar hadközép és balszárny, amely 11 huszárszázadot tett ki. A 9. Miklós és a 12. Nádor huszárezredek részéről egy-egy század kezdte meg a lovasrohamot, míg a 17. Bocskai huszárezred négy százada tartalékban maradt. Dessewffy Arisztid tábornok az 5. Koburg- és a 16. Károlyi-huszárezred öt századát vezényelte „attakírozásra”.

A márciusi ifjak egyike, báró Degré Alajos a 16. Károlyi-huszárezred alszázadosaként vett részt az összecsapásban, ő maga is megsebesült. Az ütközetről és Dessewffy tábornok helytállásáról a következőkben emlékezett vissza: „Amint ráütöttünk az oroszokra, egy-két perc alatt be voltunk kerítve. Iszonyú küzdelem és mészárlás fejlődött ki; szabadulnunk semmerre sem lehetett, mi volt más hátra, mint verekedni az utolsó emberig, vagy megadni magunkat. Mi inkább akartunk meghalni. Sorainkban küzdött önkénytelen Dessewffy Arisztid, teljes tábornoki díszben – amely hasonló volt a császári tábornoki díszöltözethez, sűrű, aranyzsinóros atilla és nadrág, csukaszürke mente és kócsagtollas mosómedveprém kalpag, mellén a másodrendű érdemkereszttel, s mert a veres atillát meg a keresztet látták a muszkák, később állították, hogy az a püspök, aki velünk attakírozott, roppant vitéz volt.” (Visszaemlékezéseim az 1848-9-ik év előtti, alatti és utáni időkből, 1-2. Pfeifer, Bp., 1883-1884)

Degré Alajos (1818 jan.6, Lippa – 1896 nov. 7. Budapest)

A történet ezzel még nem ért véget. A világozi fegyverletételt követően Degré Alajos alszázados mint fogoly Zerinden találkozott egy orosz huszártiszttel, s a következő párbeszéd zajlott le köztük: – Mi ismerjük egymást. – Azt hiszem, kardjaink találkoztak. – Még-

pedig derekasan mindkét részről. Ugye Turánál? – Amint az egyenruháról látom, igen. – Én is arról ismertem rád. Ej, csak azt a püspököt láthatnám, aki ott veletek harcolt. Az valóságos halál angyala volt, oly irtást vitt végbe. – Velünk püspök? – Igen: veres díszben, mellén nagy, kettős kereszttel. – Visszagondolkoztam. – Ah, tudom már, az nem püspök, hanem Desseffy tábornok volt. – Mindnyájan azt hittük, még ezrede-sünk is, pedig ő már volt Magyarországon (...)

Az utolsó, feszülethez köthető szabadságharcos-történet 1849. október 6-hoz köthető. A tizenhárom aradi elítéltet – tizenkét tábornokot és egy ezredest – a gyászos bécsi forradalom leverése után állították a császári-királyi katonai törvényszék elé, közülük négyet kegyelemből por és golyó általi halálra ítélték.

Köztük volt Schweidel József tábornok, aki nem orosz, hanem császári csapatok előtt tette le a fegyvert. Az október 6-án az aradi vársáncokhoz kivezített tisztek közül Schweidel tábornokot Bardócz Sándor lelkész kísérte utolsó útjára, s közöttük az alábbi párbeszéd hangzott el. A kivégzés helyén Schweidel Bardócznak – kezét megszorítván – a kezében levő feszületet ezen szavakkal adta át: „Tisztelendő úr! Íme, ezen feszületet atyámtól örököltem, s ezt a harcok zajában is mindig magamnál tartottam. Kérem, adja át a fiamnak.” De mintha agyában valami eszme villant volna meg, visszakérte a feszületet, s így szólt: „Kezeim között akarom tartani, s úgy vele meghalni: ne irtózzék azt onnan kivenni, fiamnak átadni.” A pap a megbízást is híven teljesíté, s a keresztet a fiának átadta. Fia, Schweidel Béla, a 4. Sándor-huszárezred kapitánya megkapta a feszületet, amely a szabadságharc azóta is legféltettebb relikviája.

Haynau tábornok, aki az összes egykori császári tisztet ki akarta végeztetni, azzal kérkedett, hogy a „forradalmi hydra” fejét levágja, s Magyarország egy évszázadra elveszti kedvét, hogy újabb forradalmat csináljon. Mindenesetre azoknak lett igazuk, akik tiszta szívvel és emelt fővel álltak bírálók elé, azon tudatban, hogy az „...igaz ügy örökre veszve nem lehet! Dicsőség emléküknél, akár honvédek, akár papok, vagy népfelkelők, avagy nemzetörök voltak. Hálával tartozunk Nekik!”

Babucs Zoltán hadtörténész. Részlet az „In hoc signo vinces” c. írásából.

Forrás: <https://docplayer.hu/171540243-Az-ausztraliai-magyarsag-egyetlen-hetilapja-the-only-hungarian-weekly-in-australia.html>

Október 6.

Az Aradi Vértanúk Emléknapja

AULICH LAJOS
DAMJANICH JÁNOS
DESSEFFY ARISZTID
KNEZIC KÁROLY
LAHNER GYÖRGY
LÁZÁR VILMOS
LEININGEN-WESTERBURG KÁROLY
LENKEY JÁNOS
NAGYSÁNDOR JÓZSEF
POELTENBERG ERNŐ
SCHWEIDEL JÓZSEF ÉS TÖRÖK IGNÁC
PERÉNEK ÍTÉLETÉT 1849. SZEPTEMBER
26-ÁN HOZTÁK MEG.

Bár az Aradon kivégzett honvédtisztek száma tizenhat, a nemzeti emlékezet mégis elsősorban az ezen a napon kivégzett tizenhárom tisztet tartja számon. 1849 augusztusa és 1850 februárja között Aradon még további három honvédtisztet végeztek ki: 1849. augusztus 22-én Ormai Norbert honvéd ezredest, a honvéd vadászerekek parancsnokát – őt szokás az első aradi vértanúnak is nevezni –, 1849. október 25-én Kazinczy Lajos honvéd ezredest, Kazinczy Ferenc fiát, és 1850 február 19-én Ludwig Hauk alezredest, Bem tábornok hadsegédét.

Lenkey János honvéd vezérőrnagy szintén az aradi várbörtönben halt meg, őt azért nem végezték ki, mert a börtönben megtévelyedett.

...Az aradi tizenhárom, valamint Batthyány Lajos miniszterelnök halálának napja a forradalom és szabadságharc leverésének szimbóluma lett

Presbiteri jegyzőkönyvünk feljegyzéseiből a századik istentisztelet alkalmával, Zwolle, 2023 október 8

Albertje A.t.H.

Foto: Albertje Alkema ten Hoeve

Az ünnepi istentiszteleten nt. Kelemen Attila Csongor szolgált igehirdetéssel. Textus: Zsidók 12:1-2

Jelen voltak 34-en, ebből. 25 felnőtt és 9 gyermek. Csak hollandul beszélők száma: 4 lélek. PerselypéNZ összege: 106 euró. A szeretetvendégséget követően presbiteri gyűlést tartottunk. Kürtöskaláccsal, borral és virággal ajándékozta meg Robert Helder, Albertje Alkema ten Hoeve és Ries Nieuwkoop testvéreinket Kelemen Csongor, Urbán Ákos és Szilágyi Árpád.

Albertje A.t.H.

Ries Nieuwkoop és Robert Helder testvéreink nemrégiben interjú keretében beszéltek munkájukról és hivatásuk indítékairól. (Ries Nieuwkoop: „Het Evangelie is tegenwind”, in „Gaaandeweg, 2023/9-11, p. 6, Online elérhető itt: https://media.pknzwolle.nl/wp-content/uploads/sites/14/2023/10/12204721/gaaandeweg2023_4_DEF.pdf)

Igen köszönjük az ellátást, a szeretetvendégségre érkezett adományokat és a virágokat!

Visszatekintés.

1.-Zsolt. 126. 3: Hatalmasan cselekedett velünk az Úr, azért örvendezünk- Ezzel az igei üzenettel köszöntjük a századik magyar istentiszteleten jelenlévő híveket. Zwollében először 2017 október 27-én szolgáltunk Éles Ferenc melegföldvári, akkor kampeni tanulmányúton lévő lelkész társaságában, Urbán Ákos presbiter testvérünk, Albertje Alkema, dr. Berta Balázs, dr. Érsek Réka és Ries Nieuwkoop lelkész támogatásával, valamint Robert Helder organista testvérünk kántorizálásával. Legelső alkalommal a 100-ik zsoltárt énekeltük: „E földön ti minden népek Az Istennek örvendjeteK. Elötte szép énekekkel Szolgájjátok őt víg szívvel. Az alábbiakban idézünk az első meghívónkból.

Tisztelt Címzettek! Kedves Testvéreink!

Jelen levelünkben szíves tudomásukra hozzuk, hogy az Észak-Hollandiában élő lelkipásztorok és teológusok, valamint Kampen és Groningen környékén lakó, mintegy negyvennyolc magyar protestáns lélek kérésére, egyelőre a REFO-500 jegyében, folyó év októberétől magyar nyelvű istentiszteleteket szeretnénk tartani Zwollében. Emlékeztetni szeretnénk arra,

hogy 1984 és 1992 között a frízlandi Ouwsterhaule, majd Heerenveen városában összesen százöt magyar istentiszteletet tartottunk, amelyeknek a kezdeti megszervezéséhez a helyi holland presbitérium jegyzőkönyvbe foglalt felkérése szolgált alapul. Annakidején Heerenveemből alapítottuk újra a Belgiumi Magyar Protestáns Egyházközséget. A rémtettek után ott is presbitérium szervezésével kezdtük a lelkek pásztoralását. Ezen szolgálatok történetének a megírására már korábban ígéretet tettünk.

Tisztelettel közöljük, hogy 2017 október elején, az anyagiak ideiglenes biztosítása érdekében, előkészítő levelezések után (Juhász István Alapítvány) megbeszélést tartottunk a Zwollei Lutheránus Egyház illetékeseivel, és ők a hollandiai anglikán hívek számára biztosított rend alapján szívesen fogadják a magyar testvéreket is a következő három hónapban, ezt követően pedig kielemezzük, illetve újratárgyaljuk a feltételeket. Egyik, a helyzetből adódó templomhasználati megállapodásunk az, hogy a szabad, vagyis mindenik hónap negyedik vasárnap délutánján tarthatunk istentiszteleteket a templomukban.

Kedves Testvéreink! Tervezett szolgálatainkra nézve szíves támogatásukat és ajánlásukat kérve, mindnyájuk életére Isten gazdag áldását kívánjuk. A zwollei szervezőbizottság nevében, 2017 október .12-én: dr. Hermán M. János nyugalmazott református lelkipásztor.

Azóta eltelt hat esztendő!.....

Kegyelmes volt hozzánk az Úr, immáron a századik szolgálathoz tartunk, és elmondhatjuk az énekszóban megfogalmazott hálaadást: A Sionnak hegyén Úristen, Tiéd a dicséret! 65.zsoltár

gyülekezet életét az Amszterdami, Hágai és Rotterdami Magyar Református Gyülekezetből. Köszönjük a rendszeres híradást a gyülekezet életének eseményeiről és a meghívást a 100. istentiszteletre! Sajnos, nem tudunk ma személyesen részt venni ezen az ünnepen, de hálaadásukban osztozunk és imádságban hordozzuk a Zwollei gyülekezetet a mai napon is. Nagyon örülünk annak, hogy a gyülekezetben 6 év alatt 100 alkalommal hangozhatott fel Isten igéje magyarul és hollandul! Örülünk, hogy a gyülekezet tagjainak szívében jó földbe hullott az ige magja, és ennek nyomán presbiterek és diakónusok vállalták Isten szolgálatát a gyülekezet épülésére.

Pál apostol Efézusiaknak írt levele 5. részéből a következő igével kívánjuk Isten áldását a gyülekezet életére és jövőjére:

„¹Legyetek tehát Isten követői, mint szeretett gyermekei, és éljetez szeretetben, ahogyan Krisztus is szeretett minket, és önmagát adta értünk áldozati ajándékkul, Istennek kedves illatként.... teljetez meg Lélekkel, ¹⁹mondjatek egymásnak zsoltárokat, dicséreteket és lelki énekeket, énekeljetez és mondjatek dicséretet szívetekben az Úrnak, ²⁰és adjatek hálát Istennek, az Atyának mindenkor mindenért, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében» (Ef. 5: 1,2, 18-20)

Isten gazdag áldását és Lelke vezetését kívánjuk kedves mindnyájatoknak!

Sok szeretettel és testvéri köszöntéssel: az Amszterdami, Hágai és Rotterdami Magyar Református Gyülekezet tagjai nevében van Bolhuis-Szabó Emőke, Csanády Ágnes, Paál Károly lelkipásztorok és Deuten Makkai Réka, presbiter

Lectori Salutem! Kedves János! Fantasztikus, lehetetlen, hogy már a 100.! Gratulálok ehhez a gyülekezetépítéshez! Sok erőt hozzá! Üdvözlettel! Berta Balázs

Albertje A.t. Ft.

Köszöntések 2023 október 8-án:

Nagytiszeletű Lelkipásztor Testvéreink, János és Csongor és Kedves Gyülekezet!

Isten iránti hálával kísérvük figyelemmel a zwollei

Albertje A.t. Ft.

Az 1956-os hősök és áldozatok emlékére

Október 23-án, majd november 4-én sok helyen megemlékezünk az 1956-os forradalmárokról, szabadságharcosokról, hősekre és a későbbi évek áldozataira. A mindenkori hősök példája arra tanít, hogy egy ember, egy nemzet, egy nemes ügy keresztre feszítése nem a halált és a véget jelenti, hanem csak az igazságtalanság időleges megnyilvánulását. Más szóval: nagypéntek nélkül nincsenek igazi húsvétek; a megaláztatás, a kitaszítottság és a méltánytalanság poklának átérzésével teljesebben gazdagítanak minket a mindenkori felemelkedések. Az 1956-os hősök példája is gyönyörűen igazolja azt, hogy az ember számára igenis vannak a létezésnél, a pusztá életnél magasabb rendű értékek. Ritkán adódó történelmi helyzetekben ezen értékek választása üdvösebb, mint megalkuvóan eltérni az elnyomatástól.

A dicsőséges forradalmak és az – azokat követő – levert szabadságharcok a bennük megnyilvánult személyes és közösségi hőstettekkel egyértelművé teszik, hogy nemes ügyek érdekében mindig érdemes vállalni az áldozatot, rendkívüli esetekben akár az élet-áldozatot is. Idézzük csak fel, hogy ilyen vonatkozásban 1956 karácsonyában mennyire hitelesen csengett Márai Sándor biztatása: „Angyal vidd meg a hírt az égből, / Mindig új élet lesz a vérből.” A mennyből az angyal akkor megmondta az elcsüggedt, és cukorkák helyett karácsonyfán lógó magyar népnek – és azután is minden karácsonykor biztatott minket –, hogy nincs olyan gátlástalanul elnyomó világi hatalom, olyan kegyetlen tökéletességgel működő parancsuralmi rendszer, amely az embertelen szolgálókat természetserűsíthetné és a szívek mélyéről maradéktalanul kiölhetné a szabadságvágyat. Jézusnak, a nagy lelki felszabadítónak születése mellett a mindenkori karácsonyi csillag az előbbiekre is figyelmeztette a diktatúrákban sínylődőket, és hála Istennek, nem eredménytelenül. Az égi jelre, a ragyogó csillagra való figyelés nem bizonyult hiábavalónak: '56 áldozati véreből bő három évtizedes eltolódással Magyarországon vérontás nélkül lett új élet, a trianoni határon erről pedig 1989 megváltó karácsonyában Temesvár egén hasadt meg a hajnal, hogy a hősök, elsősorban Tőkés László kiállása következtében a bátrak és ártatlanok véreből itt is megszülessen a várva-várt szabadság.

Hajlamosak vagyunk arra, hogy hőseinkre gondolva emlékezésünk az elsődleges hőstettek felidézésére korlátozódik, például arra, hogy ők milyen bátran vállalták a szenvedést és a halált az eszme szolgálatában. Történelmi távlatból kevésbé figyelünk az áldozatvállalásuk személyes vonatkozásaira, például arra, hogy mit jelent tizenévesen meghalni vagy megsebesülni, mit jelent gyermeket, szülőt, testvért, barátot elveszíteni vagy szenvedve látni. Az 1956-os magyar szabadságharc hősei és az azt követő kegyetlen megtorlás áldozatai mindnyájan tragikus példái ennek. Gondoljunk csak azokra a tizenéves gyermekekre, középis-

kolás korú fiúkra és lányokra, akik Budapest utcáin fegyverrel vagy zászlóval a kezükben lelték halálukat. Vagy gondoljunk azokra a kortársaikra, akiket a szabadságharc leverése után börtönbe hurcoltak, és ott évekig szenvedtek, amíg betöltötték a 18. évet, akkor pedig könnyörtelenül kivégezték őket. Micsoda embertelen és istenellenes rendszer volt az, amely képes volt ezt megtenni! Mennyire visszas és megalázó, hogy a kommunista diktatúrák egykori hasznélvezői közül sokan a mai napig is nyilvánosan visszasírják azt az átkos korszakot...

A történelem Ura óvja a mai világ minden népét diktatúráktól, elnyomatástól, háborútól és más erőszaktól! Hőseink emléke legyen áldott!

Szabó László unitárius lelkész, Kolozsvár

Egy csodálatos nap: október 23-a

„Isten malmai gyorsan örölnék” – írja naplójába 1956. október 23-áról Márai Sándor. Pontosan egy év múlva az amerikai emigrációban élő magyar író bemegy egy templomba és mécses gyűjt. Azt írja: „Forradalmakat nem lehet szentimentálisan szemlélni... De a mécses meg kell gyűjtani.” És hozzáteszi: „Esztergom előtt Magyarországon – és Lengyelországban – nemcsak a »kommunizmus«, tehát a rendőrállam és a terror bukkott meg, hanem a szocializmusnak nevezett termelési rendszer is.”

1956. október 23. nemzeti történelmünk egyik csodálatos „csillagóra”, amely több nemzedéknyi időre visszavonhatatlanul meghatározta népünk, régióink, sőt az egész emberiség sorsát. Magyarok milliói nevében írta Faludy György költő 1956, te csillag című fájdalmas-gyönyörű versében: „ezerkilencszázötvenhat, nem emlék, / nem múlt vagy nékem, nem történelem, / de húsom-vérem, lényem egy darabja, / szívem, gerincem...”

A magyar csoda, amit 1956 őszén az egész szabad világ csodált és magasztalt, az volt, hogy a magyar nép – a diákoktól a munkásokon és parasztokon át az értelmiségig – hirtelen, váratlanul, egyöntetűen kimondta: elég volt! Elég volt a hazugságból és a rabságból, igazul, szabadon, méltósággal akar élni. Világraszóló csoda volt, hogy október 23-án néhány óra leforgása alatt a békés tömegfelvonulásból spontán népfelkelés, forradalom, majd nemzeti szabadságharc lett a hazai elnyomókkal és az idegen megszállókkal szemben.

Miért ünnepeljük – nem elbukott, hanem – a szovjet birodalom gigászi hadserege által levert forradalmunkat és szabadságharcunkat? A kommunista diktatúra által üldözött, bebörtönzött, evilági értelemben legyőzött Mindszenty József bíborosnak ez volt a jelmondata: „Devictus vincit!” – azaz „Legyőzötve győz!” Ő írta, hogy a kegyetlenül eltiport és megtorolt 1956-os magyar szabadságharc két vesztese az erkölcsileg lezüllött világkommunizmus és a tétlen, megbénult, erejét veszített Nyugat lett, az Egyesült Nemzetek

Szervezetével az élen. S velük szemben „milyen fel-emelő volt a kis magyar nép erkölcsi ereje, hihetetlen bátorsága, összetartása, embersége, szívóssága”.

Az elmúlt fél évezredben (egyetlen győztes szabadságharcunkat, a Bocskai-felkelést leszámítva) rengeteg veszedelem, vereség és veszteség sújtotta népünket. Miért ünnepeljük mégis levért forradalmainkat és szabadságharcainkat? Mert október 23-a március 15-ével együtt két olyan nemzeti ünnepünk, amikor arra emlékezünk és emlékeztetünk, hogy – a Petőfi által a szabadság népének nevezett – magyarság legyőzötve győzött. Nekünk ilyen sors, ilyen történelem jutott. Ismét Márait idézve: „Boldog népeknek nincs történelmük... Magyarország, sajnos, van.”

Sajnos?! A történelem orgonáján az Isten játszik, mondta a kommunista fogságból 1956. október végén kiszabadított Mindszenty, amin ma is érdemes elgondolkodnunk.

Tudjuk, az orgona, a „hangszerek királya” a legnagyobb méretű, hangerejű, hangterjedelmű és a legváltozatosabb hangszinkekkel rendelkező hangszer. Hogy a magyar történelem orgonája szinte egyedülállóan sok, különböző hangszínű, hangerejű és hangfekvésű sípcsaládot, regisztert tartalmaz, arra kiváló példa éppen október 23-a. Elbűvölő és felemelő, illetve megrendítő, ha számba vesszük és tudatosítjuk, hogy a naptári évnek csupán ehhez az egyetlen napjához mennyi nevezetes magyar történelmi esemény, történés fűződik. A teljesség igénye nélkül:

1456-ban október 23-án hunyt el – az 1690-ben szentté avatott – Kapisztrán János német származású itáliai ferences szerzetes, híres vándorprédikátor, aki a II. „Hódító” Mehmed oszmán szultán hadserege fölött aratott, világraszóló nándorfehérvári diadalnak Hunyadi János mellett a másik főhőse, a Magyarországot megvédő kereszties had megszervezője és karizmatikus vezetője lett. A közép-olaszországi Capestranóban levő szülőháza falán halálának pont ötszázadik évfordulóján, 1956. október 23-án helyeztek el márvány emléktáblát emigráns magyarok. És éppen aznap a szent mellszobra Magyarország felé fordult! Vagyis Nándorfehérvár után ötszáz évvel Magyarországon ismét történt egy nagy csoda, s a két világtörténelmi eseményt Kapisztrán személye köti össze.

De menjünk tovább.

1613. október 23-án választotta a kolozsvári országgyűlés erdélyi fejedelemmé Bethlen Gábort, akiről halála után egy kortárs szász, nagyszebeni polgár, Georg Krauss így írt: „Isten adjon az országnak sok hasonló uralkodót és hatalmasságot, igazi atyja volt hazájának, teljes virágzásban hagyta Erdélyt és jobban felépítve, mint ahogy találta.” Bethlen uralkodói credóját talán legszebben Móricz Zsigmond fogalmazta meg Erdély-trilógiája Tündérmű részének végén, amikor az új fejedelem így szól a rendek küldötteihez: „Alázattal kérem az országot, higgyétek meg, mi minden erőt, ami a haza javára akar és tud lenni, nem

eltiporni, hanem együvé fogni kívánunk.” Nem rajta múlt, hogy ezt a református hitéből és küldetésstudatából származó életprogramját csak Erdély szintjén tudta megvalósítani, de egész magyarságot nem tudta egyesíteni a szuverén nemzeti királyság helyreállítása végett.

Most ugorjunk egy nagyot. 1921. október 23-án zajlott le a budaörsi csata – valójában inkább csetepaté – a trónjára Svájc-ból visszatérni kísérő IV. Károly királyt támogató legitimista csapatok és a kormányerők között, aminek IV. Károly trónfosztása és a Habsburg-ház trónörökösödésének a Nemzetgyűlés általi megszüntetése lett a következménye. 1930-ban ugyancsak október 23-án adták át először a Magyar Corvin-lánc kitüntetést (a Magyar Corvin-koszorúval és a Magyar Corvin- díszjelvényvel együtt), amit Klebelsberg Kunó kultuszminiszter elgondolása alapján Horthy Miklós kormányzó alapított. Az első között kapta meg a magas kitüntetést Dohnányi Ernő zeneszerző, Herczeg Ferenc író, gróf Klebelsberg Kunó, báró Korányi Sándor belgyógyász, Ravasz László református püspök és gróf Teleki Pál földrajztudós, volt miniszterelnök is.

És hogy ma már elfeledett, noha jelentős személyiségek is kötődnek október 23-ához, arra csupán két példa: 1794-ben ezen a napon született a nyírségi Nagyhalászbán Csúha Antal, az 1848–49-es szabadságharc honvéd tábornoka, aki hónapokon át volt a „Duna Gibraltárjának” nevezett, a császári csapatok által körülvárt Pétervárad erődjének a parancsnoka. S 1947-ben ugyanezen a napon végezték ki Budapesten a koncepció perben, törvénysértő módon halálra ítélt Donáth György volt országgyűlési képviselőt, a Magyar Testvéri Közösség nevű titkos szervezet egyik vezetőjét, akinek felakasztásával megkezdődött a kommunista justizmordok évtizedekig tartó horrorja. Utolsó szavai ezek voltak: „Bátran halok meg a hazámért, nemzetemért és a szabadságért.”

Végül még egy kuriózum: 1846. október 23-án fejezte be Nagyszalontán Arany János leghíresebb műve, a Toldi első részének kéziratát, amely egy csapásra országos hírvé költővé és Petőfi legjobb barátjává tette. Nem kisebb költő, mint Babits Mihály így ajánlotta fogarasi gimnáziumi diákjainak: „A Toldiból többet tanultál magyarul és magyarul gondolkodni, mint talán minden más könyvedből együttvéve. Most azt hiszed, hogy nagyon ismered, és nagyon szereted: olvasd még egyszer, és látni fogod, hogy nem ismerted, és nem szeretted eléggé. Olvasd addig, míg minden kifejezése, minden szava lelkednek egy részévé válik, kitörölhetetlen, elveszthetetlen kincséddé.”

Október 23-a ilyen csodálatos napunk, amely főként 1956 miatt vált lelkünk részévé, kitörölhetetlen, elveszthetetlen kincsünké, de egyedülálló történelmünk többi nevezetes eseményét és hőseit se hagyjuk a feledés homályába veszni! FAGGYAS SÁNDOR, Magyar Nemzet, 2023.10.22.

Nemzeti ünnep Nagyváradon

Ebben az esztendőben október 22-én, vasárnap emlékeznek meg Nagyváradon az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. 18 órától, a Magyar Polgári Egyesület és a Várad folyóirat szervezésében a Nagyvárad város háza nagytermében kerül sor író-olvasó találkozóra Domonkos László budapesti íróval, szerkesztővel. Az 1956-os eseményekre való emlékezés mellett bemutatásra kerül Ivan Szerov A bőrönd titkai című kötete. A szovjet hírszerzési és állambiztonsági szolgálat, a KGB első vezetőjének emlékiratait két évtizeddel halála után, egykori dácájában befalazva találták meg. Szerov az 1956-os forradalom alatt szinte végig Budapesten tartózkodott, október 25-én ő adatta ki a tűzparancsot a Kossuth téri tömegmészárlásra. Emlékiratai a második világháború sztálinista politikájának hátterét, a KGB működésének technikáit, a titkosszolgálati műveletek részleteit, a háború után megszállt országok, köztük Magyarország szovjet-kommunista meghódításának módszereit mutatják meg. A több mint 800 oldalas magyar kiadás igazi különlegesség, a volt KGB-vezér feljegyzései kivételes dokumentumértékkel bírnak. A kötetet méltatja Baranyi Krisztina, a könyvet megjelentető IdőJel kiadó igazgatója. A Várad folyóirat októberi számát Dénes László, a lap felelős szerkesztője mutatja be. 19 órára a Magyar Polgári Egyesület és a nagyvárad Rákóczi Szövetség várja a Szent László-templom elé mindazokat, akik részt szeretnének venni az immár hagyományos fáklás felvonuláson. A menet a Partiumi Keresztény Egyetem belső udvarán az '56-os emlékjel megkoszorúzásával ér véget. Itt a Várad Dalnokok lépnek fel, majd Tőkés László, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület volt püspöke, az egyetemet alapító Pro Universitate Partium Alapítvány elnöke mond ünnepi beszédet. A szervezők minden emlékezőt és érdeklődőt szeretettel várnak a rendezvényre. **Forrás: erdon.ro**

Domonkos László: Szerov óvodásai

Az újságírók, tanúsíthatom, az olykor tudálékoskodó-óvatoskodó történészeknél nemcsak jóval hatásosabban, de plasztikusságában hitelesebben és – megköszönöm – pontosabban, a valós tényeknek alighanem jobban megfelelően (mondjuk ki végre: igazabban!) képesek tálalni nagy történelmi eseményeket. Azok a nyugati kollégák, akik 67 éve valóban egy szabad világ követeként lehettek tanúi a legújabb kor legnagyobb magyar eseményének, becsületükre legyen mondva: nyilván a történetek hatása alatt is, de minden szakmai tisztességüket, felkészültségüket-hozzáértésüket, emberi alapállásukat, erkölcsi-eszmei többletüket vállalva és érvényesítve, legtöbbször döbbenetes hűséggel és megbízhatósággal számoltak be mindarról, amit – hitetlenkedő ámulattal, felkavart érzelmekkel, szinte magukból-kifordultan – látniuk, megtapasztalniuk, átélniük kellett. Mindazt, ami – tudták, vagy legalábbis sejtették – egyféle isteni adományként megadatott nekik. És a hűvös visszafogottság, a szarkasztikus-ci-

nizmusra hajló szakmai „dörzsöltség” vagy éppen a vérükké vált örök kételkedő közöny, elképedve vették észre, teljesen megváltozni látszott. Pedig nem történt egyéb, mint amit ők maguk leírtak: „egy bátor nép új irányt adott az emberi történelem menetének.” Igen, ahogyan a versben olvasható: „egy nép azt mondta: elég volt”. Ám ahogyan mondta...

„Már eléggé edzett harctéri tudósító vagyok, és – higgyék el nekem – láttam én már mindent. Nem hiszem, hogy beszámolóimban valaha is túloztam volna. Sőt, azzal vádolnak, hogy a látott dolgokat kicsinyítettem, vagy az epikának velem született visszautasítása miatt néha még le is fokoztam. Ugyanis nem volt soha olyan érzésem, hogy hőskölteménybe illő dolgokkal találkozom, kivéve néhány ritka, egyéni epizódot, és mindig úgy gondoltam, hogy ilyen dolgok kollektív jelenségeként nem léteznek. Tévedtem. Léteznek. Létezik. Legalábbis Magyarországon.” Fenti sorokat Indro Montanelli, a Corriera della Sera munkatársa írta, akinél érzékletesebben kevesen örökítették meg a szabadságharc harci jeleneteit vagy az összetűzések utáni pesti kerületek képét. Leírásai a legkiválóbb 56-tal foglalkozó magyar regények, Benedikty Tamás már-már klasszikus, idestova negyedszázada megjelent, Szuvenír című munkájának vonatkozó részleteivel vagy legújabbban az idei szeptember végi könyvünnepre napvilágot látott, a főváros utolsó hét évszázadát felölelő Budapest-regényből (Egy város zivataros századaiból) Jezsó Ákos teljesítményével vetekednek.

Az írástudók tanúsága, fura paradoxonként, felmutatja a másik oldal, a forradalom eltipróinak kontúrjait, nem is akármilyen hatásfokkal. Külön tanulmányt érdemelne annak a vaskos kötetnek a (háttér és egyéb) története, ami ez év elején jelent meg az IdőJel kiadónál. A hatvanadik évfordulón Moszkvában, a Novij Arbaton levő hatalmas könyvpalotában akadtam rá – a cirill betűket ksilabizálva szinte el sem hittem, mit, kinek miféle irományát tartom a kezemben – annak az Ivan Alekszandrovcics Szerov tábornoknak az emlékiratait, aki 1956-ban a KGB főnökeként szinte végig Budapesten tartózkodott, és aki korábban, Sztálin alatt a különféle népiirtások (a balti népek, a krími tatárok, a csecsenek, a volgai németek elűzése-deportálása, 1945 után a lengyel partizánmozgalom felszámolása) után a mi szabadságharcunk vérbe köpülését követően a szovjet katonai elhárítás, a GRU főnöke lett. És akinek titokban megírt memoárjait pokolra szállása után éppen egy tucat évvel, 2012-ben, dácáját átalakítván, falbontás közben unokája találja meg, két óriási bőröndben. (A 2017-es lengyel kiadást követte az említett – szenzációszámba menő – magyar nyelvű megjelenés.)

Szerov, aki nagyjából mindent tudott, mi történik Budapesten és Magyarországon, a hódító arrogáns göggyével fenyegette meg halálosan Budapest rendőrfőkapitányát és egzecírozta a magyar pártvezetőket, civilben járt-kelt a pesti utcákon, és azt írta már nov-

ember közepén, hogy „összességében az új Magyarországon jól indultak el a dolgok.” És hozzáfűzi – ez a direktíva – „Kádár elvtárs maga is magyar (Rákosi zsidó volt), tudja a helyes utat mind a parasztsághoz, mind a munkásokhoz. Beszédeiben nem ígért sokat, de amit megígért, azt teljesítette.” (A szívnek kell megszakadni. Ez a nívó a szovjet Szervnél.)

Csakhogy Szerov sok mindent mégsem tudott. Többek között azt sem – még ha lefordította vagy önként le is fordították neki, méltóságán alulinak tarthatta az ilyesmit –, mi mindent is jelentenek a november közepére-végére már egész Budapestet elárasztó falfeliratok, a sok régebbi és újabb keletű „Ruszkik, haza!” felszólítástól az „egy forint a meleg lángos, le van sz... va Kádár János” kedélyes élcén át a talán leginformatívabbig: „Reszkess, Szerov, jönnek az óvodások!” És itt meg kell állni egy pillanatra.

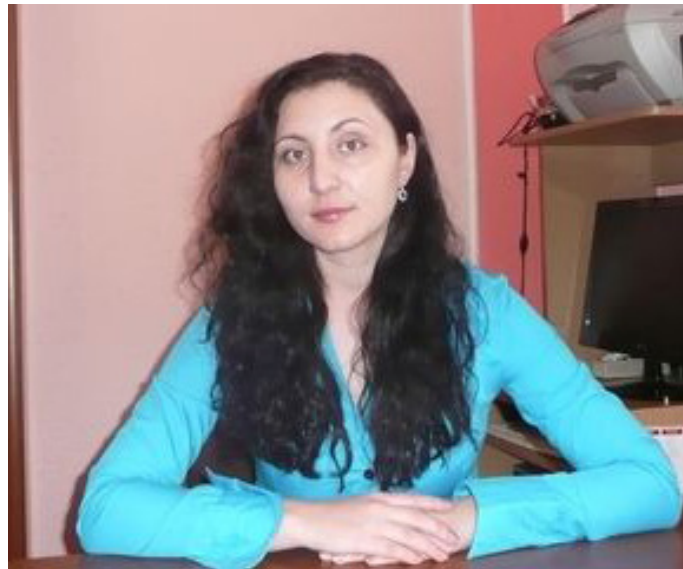
Amiről Montanelli és derék társai dermedt megindultsággal, szinte hipnotizált gyönyörűséggel számoltak be – hogy 13-14-15-16 éves csodafiúk és csodalányok megvadult ördögfiókként támadtak a szovjet páncélosokra, a sorra lánggra lobbanó harckocsikból örült sietséggel kiugráló, égő katonák közül egy sem jutott el a járdáig vagy az első kapualjig, „mert körös-körül nem volt ablak, ahonnan ne lőttek volna rájuk”, írta az olasz lap –, az volt az a tényező, amit a KGB-főnök ugyanúgy sohasem tudott számításaiba bealkulálni, ahogyan Kádárék belügye vagy a pártcsinovníkok későbbi hada sem. Mert utánuk tényleg az óvodások – négy-ötévesek voltunk akkor – jöttek, ha már másféle barikádokon is. Azután az utánunk következők, meg az azutániak, a 63-ban, 65-ben, 69-ben vagy 73-ban születettek. Meg a többi. „Nem tudom, honnan van ez az erő – a magyarság eltaposhatatlan. Ez több évszázados tapasztalat” – mondta Makovecz Imre. Igen, az óvodások megjöttek. Itt vagyunk. Hát ehhez tartásatokat.

Forrás: https://www.magyarhirlap.hu/velemenyt/20231022-szerov-ovodasai?utm_source=related&utm_medium=www.magyarhirlap.hu&utm_campaign=widget-9512444

Az 1956-os forradalom és Kárpátalja interjú Váradi Natáliával 2014 novemberében

Hogyan kapcsolódott Kárpátalja 1956-ban a magyarországi eseményekhez? Hogyan érezték magukat a forradalom napjaiban az ottani magyarok és hogyan emlékeznek ma ezekre az időkre? Váradi Natáliával [Forisek Péter](#) beszélgetett.

Forrás: kmf.uz.ua

A műsor vendége nem sokkal az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulója után [Váradi Natália](#), a Beregszászi [II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Történelem és Társadalomtudományi Tanszékének](#) docense, az intézmény Felnőttképzési Központjának vezetője volt, akivel [Forisek Péter](#) műsorszerkesztő beszélgetett az 1956-os forradalom kárpátaljai vonatkozásairól.

Forisek Péter: **Hogyan jött az ötlet, hogy ezzel a témával foglalkozz?**

Váradi Natália: Másodéves főiskolás koromban jöttem rá a szakirodalom tanulmányozása során arra, hogy annak ellenére, hogy Magyarországon és az átszatolt egyéb területeken már viszonylag jól feldolgozott az '56-os forradalom története, a kárpátaljai láncszem szinte teljesen egészében hiányzik. Néhány visszaemlékezésen kívül tulajdonképpen nem volt tudományos munka erről a korszakról, pedig Kárpátalja fontos szerepet játszott. Az Ungvár-Munkács tengelyen rendezkedett be az a szovjet politikai hadiszállás, amely szinte kézi vezérléssel irányította a forradalom verbefojtását. Munkácson és Ungváron voltak azok a katonai központok, ahol a magas rangú szovjet tisztek, vezetők voltak. Munkájukat természetesen nagyban segítették a kárpátaljai káderek, a hú kommunisták. Ők irányították a deportálásokat is.

Az ötvenes években nemcsak a nyugattól volt elzárva Magyarország és a többi szocialista ország, hanem egymástól is. Mit tudtak az emberek az '56-os eseményekről?

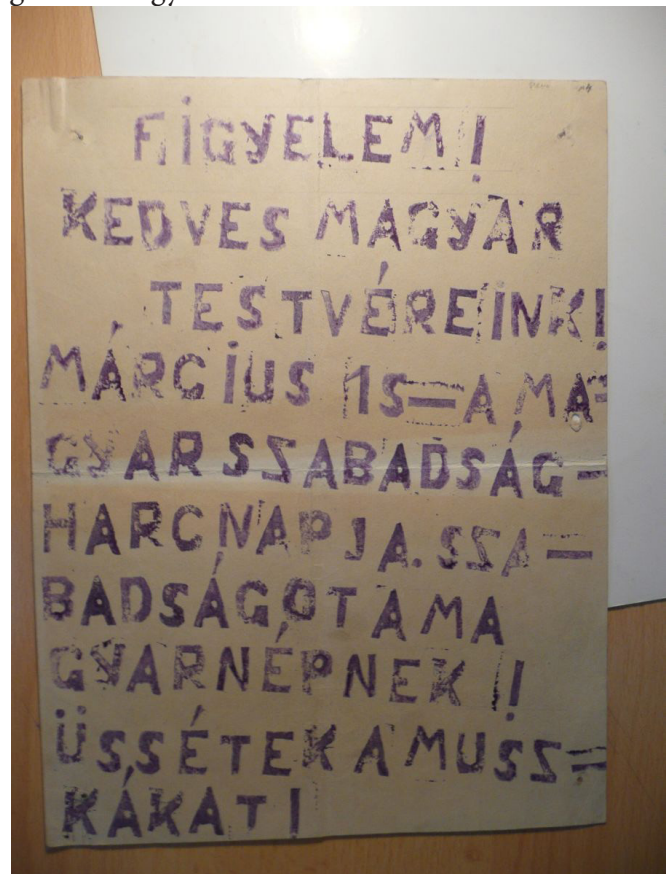

Az ötvenes évek elején néhány magyarországi folyóiratra már elő lehetett fizetni, persze csak a cenzúrázottakra. Emellett be lehetett fogni és lehetett hallgatni a Szabad Európa Rádiót Beregszászon és Kárpátalján is, de természetesen ezt nem lehetett nyíltan tenni, hiszen – főleg a forradalom napjaiban – jártak különleges mérőautók és bemérték a rádióhullámokat. Tehát nem legálisan, de lehetett hallgatni a Szabad Európa Rádiót, illetve már előfizethetők voltak bizonyos lapok. Továbbá egyes embereknek sikerült átjönni rokonlátogatásra, és tőlük is lehetett információhoz jutni. De egyértelműen nyilvánvalóvá vált, hogy mi zajlik Magyarországon, amikor a tankok átvonultak Beregszász utcáin a szovjet-magyar határ felé, amiről néhány fotó is a birtokomban van, amiket szemtanútól szereztem. Utána november 4-vel megindultak a deportálások, zárt vagonokban hozták át a forradalmárokat, akiket mindenféle előrejelzés nélkül vittek fogolyként az ungvári börtönbe. Az elhurcolt emberek cetliket dobáltak ki a vagonból nevükkel, lakcímükkel, kérve, hogy a megtaláló értesítse hozzátartozóikat hollétükről. Nemcsak a magyarországi, nyíregyházi oldalon találtak ilyen cetliket, hanem a csapi, a mostani ukrainai oldalon is. Az egyik cetlin az állt, hogy néhány gyereket visznek nevelőotthonba, árvaházba. Beregszászi nők egy csoportja elindult a megkeresésükre, hogy örökbe fogadják őket. Meg is találták őket, azonban örökbeadás helyett a hatóságok hazaszállították a gyerekeket Magyarországra.

Ha már ezeket az eredeti forrásanyagokat említéd, milyen nagyobb forráscsoportok vannak, amiket fel tudtál használni kutatásaid során?

A kárpátaljai vonatkozásokat illetően két levéltárban található dokumentum. Az egyik a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár. Itt csak az úgynevezett, idézőjelben mondván „jelentéktelenebb” bűnökkel foglalkozó dokumentumok vannak. Például, hogy a helyi lakosság a magyar himnuszt éneklé, hallgatja a rádiót, nem hajlandó bemenni dolgozni, fekete szalaggal jár az utcán, vagy fenyegeti a munkaadóit, hogy ti is úgy fogtok járni, mint a szovjetek Magyarországon, akik mentek a magyar testvérek megbüntetésére. A másik dokumentumcsomagot az Ukrán Állambiztonsági Hivatal Levéltárában találhatjuk. Ide került a KGB közel harminc kötetből álló és több ezer oldalas kitévő iratanyaga. Természetesen ez nincs rendezve, hol ceruzával, hol tollal írt oldalak váltakoznak mindennemű rendszer nélkül, még egy fons-jegyzék sincs hozzá, se más segédlet. De már az is jó, hogy egyáltalán megengedték, hogy megnézzem ezeket a dokumentumokat és kutassam. A legjelentősebb közülük a deportáltakkal foglalkozó iratanyag. Ezek főleg névsorok, kihallgatási jegyzőkönyvek, illetve olyan listák, hogy kik kísérték magyarországi szervek részéről – ÁVH-sok, sofőrök – Magyarországról a szovjet területre a foglyokat. Van néhány tárgy és röplap is, továbbá a német Vöröskezeszt munkatársainak az iratanyaga, hiszen őket azzal vádolták, hogy segélyszállítmány helyett fegyvereket szállítanak a magyar forradalmárok részére. Közülük

hármat vittek át, és napi hosszú órák során át hallgatták ki őket, mielőtt visszaszállították volna. Az ő iratanyaguk német nyelvű, az összes többi magyar, orosz vagy ukrán. A kihallgatások egyébként egy megadott forgatókönyv alapján zajlottak, ez látszik a feltett kérdésekből. A levéltári rendszer akkoriban a KGB alá tartozott, így a tolmácsok a kihallgatások során elsősorban a kárpátaljai magyar levéltárosok voltak. Mellettük tanítók és értelmiségiek, hiszen sajátos helyzetünkben adódóan kétnyelvűek vagyunk és ezt ők ki is használták. Ezen kívül a deportáltak dokumentumai között található a tököli tárgyaló delegáció kíséretének az iratanyaga is, akik közül huszonnégy embert deportáltak Murvára. November 3-án tartóztatták le, utána 9-éig vélhetően Tökölön tartották fogva őket. Nem lehet biztosan tudni, hogy hol, de mindenképpen Magyarországon, hiszen az ungvári jegyzőkönyvekben 9-ei dátummal kezdődik a kihallgatásuk. December elejéig zajlott a deportálás, majd pedig elkezdődtek a visszaszállítások. Nagyon eltérő információk vannak arról, hogy körülbelül hányan lehettek. Juscenko – Ukrajna államfője – három ezer fős listát adott át Sólyom Lászlónak. De előtte a belügyminiszter Holodkov egy másik számot mondott, ötezer főt. Ha én a listákon szereplő számokat összeadom, akkor valamivel több, mint ezer fő jön ki, de a kutatások még folyamatban vannak, így lehet, hogy a végére három ezer lesz. Ez az egyik blokk. A másik a kárpátaljai politizáló csoportok dokumentumcsomagja, ami körülbelül nyolc kötet. Ők röplapkészítéssel foglalkoztak, illetve megpróbálták átszökni a magyar határon és segíteni a magyar forradalmároknak.

Röplap. Váradi Natália fotója

Mik szerepelnek ezeken a röplapokon?

Főként magyar költők versidézetei, például „Talpra magyar, hí a haza!” Vagy, hogy „Kárpátalja magyar terület és az oroszok menjenek haza” vagy „az orosz hadsereget vonják ki Magyarországról” vagy a „véres kezű szovjet diktátorok vérbe fojtották a magyar forradalmat” vagy „szemétládák, tetűk.” Ennél vannak kacifántosabbak is, de a lényeg az, hogy egyetértenek a forradalom kitörésével, annak céljaival. Van egy olyan röpirat is, hogy „Kárpátalját csatolják vissza Magyarországhoz.” Ezeket a feliratokat kézzel készítették. Természetesen ezeket a csoportokat hamar leleplezték, hiszen a besúgóhálózat jobban működött, mint addig bármikor. A készítőket hosszú évekre börtönbe csukták. Tizennyolc ember ellen indult bírósági eljárás, összesen hetvennyolc évet és három hónapot szabtak ki rájuk, amiből huszonhárom évet és tizenegy hónapot töltöttek le. Természetesen, miután hazajöttek sem ért véget a meghurcoltatásuk. Továbbra is megfigyelés alatt tartották őket, csakúgy, mint azokat a kárpátaljaiakat, akik a forradalom ideje alatt Magyarországon katonai, tolmács vagy orvosi kötelezettségeket teljesítettek, hiszen ez erőszakkal rájuk volt kényszerítve. Voltak, akik ezt megtagadták, dezertáltak és most a Krím-félszigeten vagy egyéb helyeken vannak. Akit elfogtak, azt börtönbe zárták.

Orosz és ukrán nyelvű anyag van a röplapokon? Próbálták az orosz katonákat győzködni az emberek, hogy ne menjenek Magyarországra?

Az ungvári levéltárban nincsen orosz nyelvű röplap, csak magyar. Főleg olyanok vannak, amelyek '57 márciusában készültek, elmondva, hogy március 15. a szabadság napja és hogy mennyire igazságtalan volt a forradalom leverése.

Имя	Дата	Место
Смирнов	1957 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1958 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1959 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1960 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1961 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1962 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1963 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1964 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1965 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1966 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1967 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1968 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1969 г.	Ужгород, Украина
Смирнов	1970 г.	Ужгород, Украина

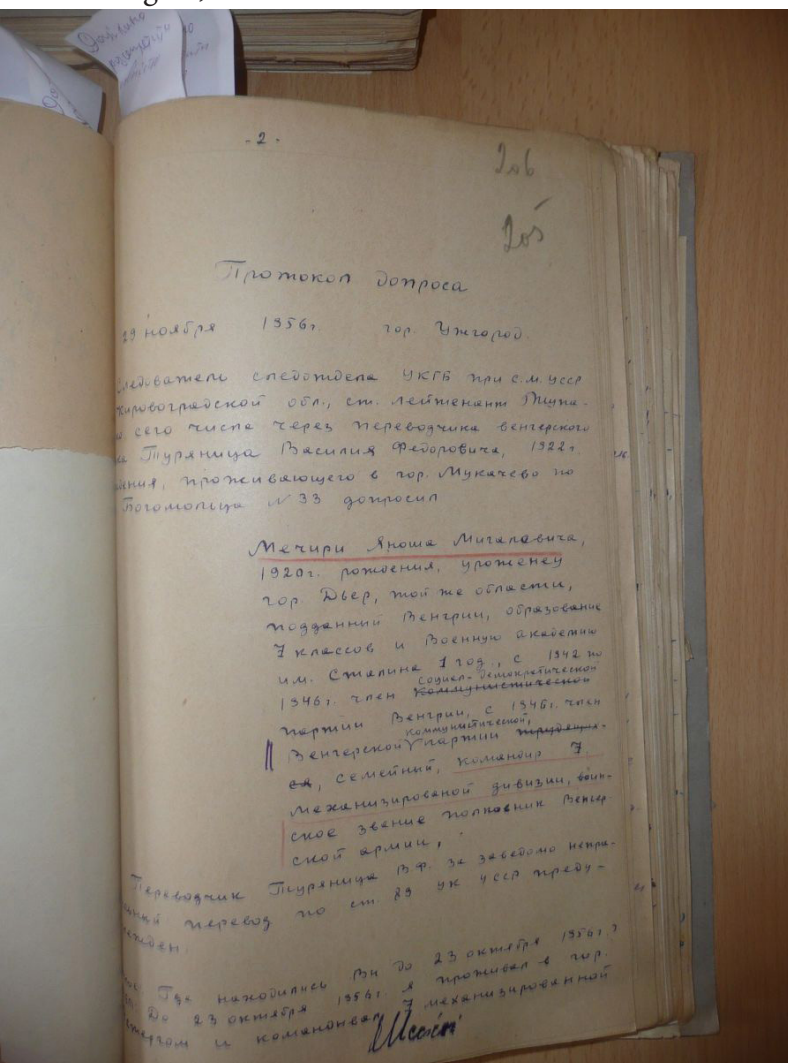
Egy oldal a listákból. Váradai Natália fotója

A posztsovjét térség egy eléggé zárt levéltári rendszerrel rendelkező hosszú időn keresztül. Mióta kutatható ez az anyag és mennyire ismerjük ténylegesen?

Maga a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár iratanyaga elég régóta kutatott, de a 20. századra vonatkozó dokumentumok nagy része még most is titkosított. Az csak nagyon kevés kutatónak adatik meg, hogy a 20. századi politikai vagy hadügyeket érintő témában kutasson. Amikor elkezdtem ezt a levéltári kutatást, már doktorandusz voltam a Debreceni Egyetemen. Miután nagyjából húsz kérést vittem innen az egyetemről, nagy nehezen megengedték, hogy megnézzem, de sem fénymásolni, sem jegyzetelni, sem fényképezni nem lehetett ezeket a dokumentumokat, csak a memóriámra hagyatkozhattam. Az Ukrajnai Állambiztonsági Hivatal dokumentumait rajtam kívül Kárpátaljáról senki nem kutatta. Ezzel még nagyon sok munka lesz, mert nagyon nehéz olvasni, és mint említettem, jelentős részük ceruzával van írva. A rendezetlenség pedig tovább lassítja a munkát.

Jelenleg részt veszel a Nemzeti Kiválóság Programban, és a Debreceni Egyetemen kutatsz. Milyen publikációkat tervezel ebből a témából?

Eddig összefoglaló tanulmányokat tettem közzé, illetve több rádióinterjút adtam. Jelenleg egy forráskiadványon dolgozom, ami a mostani állás szerint körülbelül négyszázötven oldal és közel háromszázötven forrást fog tartalmazni. A fejezetek sorra haladnak végig a harminc kötetnyi dosszién, mindegyikből adva közre dokumentumot, csak hogy lássuk, mi is található egyáltalán a levéltárban. Emellett városenként haladva mutatom be a forradalmárok iratanyagát. Befejeztem

Kihallgatási jegyzőkönyv. Váradai Natália fotója

már a veszprémi deportáltakkal kapcsolatos iratanyag feldolgozását, illetve a tököli tárgyalódelegációét, valamint a Vöröskereszt ungvári „kirándulásának” vizsgálatát is. Ezeket önálló publikációkban adtam közre. Jelenleg a Debreceni Egyetem tanszéki kötetébe készítek egy angol nyelvű kiadványt.

Előadás közben

A mai kárpátaljai magyarság hogyan viszonyul az '56-os forradalomhoz és szabadságharchoz? Menyire emlékeznek meg róla, hogyan él az ottani közgondolkodásban?

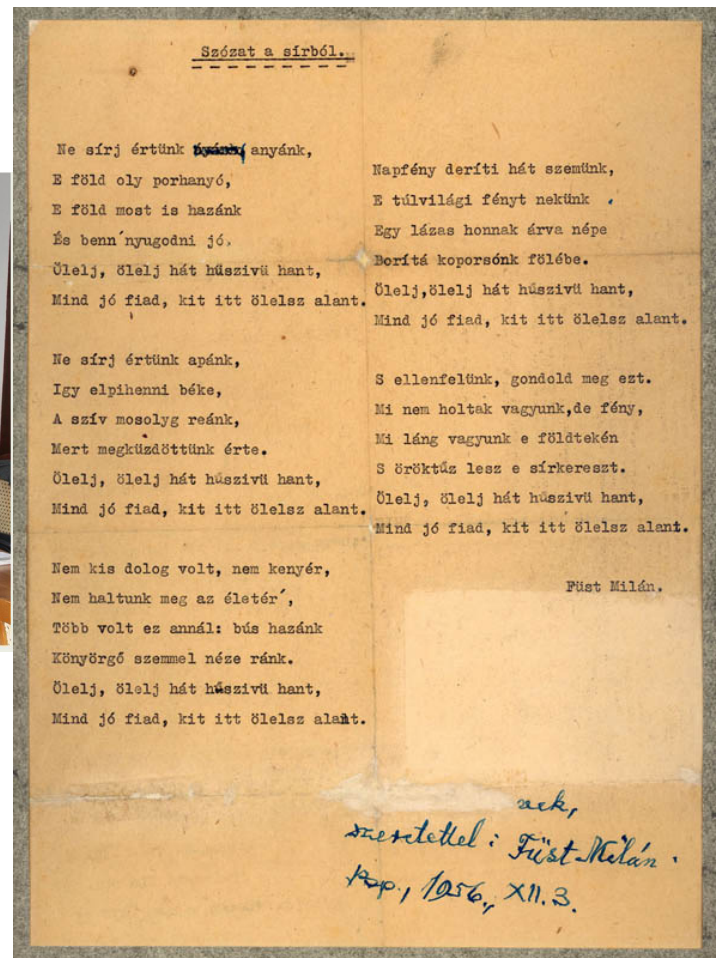
Az '56-os forradalom céljait már '56 októberében is sajtójaként élte meg a kárpátaljai igaz magyar. És ugyanígy minden évben megünnepeljük, megemlékezünk rá több helyszínen is. Jelképpé vált az 1956-os forradalom, a szabadságvágy és az igazság jelképévé, hiszen egy nemzetként szerette volna a nemzet az igazságot és az agresszióknak, a diktatúrának az eltörlését. Úgy érzem, az 1956-os forradalom véres, gyászos, tragikus napjai bebizonyították azt, hogy a mesterségesen meghúzott határok ellenére is létezik egy közös haza az igaz magyar szívében, amiért akkor is összefog, ha tudja, hogy a fennálló politikai rendszer, politikai hatalom megtorolja. Szerintem egy 21. századi kutatónak alapvető feladata, hogy a forradalmárok nevét tisztázza, ismertesse, nemcsak szakmai kötelessége, hanem erkölcsi is.

Köpösi Judit – [Forisek Péter](#)

Forrás: <https://ujkor.hu/content/az-1956-os-forradalom-es-karpatalja-interju-varadi-nataliaval>

Füst Milán: Szózat a sírból

https://nyugat.oszk.hu/html/galeriak/keziratok_album/pages/images2/fustm_szozat_sirbol_001_hub1_analekta_11898.jpg

A MAGYAROK VÉRE

Nem tartozom azok közé, akik azt kívánják, hogy a magyar nép újra fegyvert fogjon, bevesse magát egy eltiprásra ítélt felkelésbe, – a nyugati világ szemelátára, amely nem takarékoskodnék sem tapssal sem keresztényi könnyel, hanem hazamenne, felvinné házipapucsát, mint a futball szurkolók a vasárnapi kupamérkőzés után.

Túl sok a halott már a stadionban, s az ember csak saját vérével gavalléroskodhat. A magyar vér oly nagy értéke Európának és a szabadságnak, hogy óvnunk kell minden cseppjét.

Azok közé sem tartozom, akik úgy hiszik, alkalmazkodni kell, ha átmenetileg is, bele kell törődni a rémuralomba. Ez a rémuralom szocialistának nevezi magát, nem több jogon, mint ahogyan az inkvizíció hóhérai keresztényeknek mondták magukat.

A szabadság mai évfordulóján szívemből kívánom, hogy a magyar nép néma ellenállása megmaradjon, erősödjön és a mindenünnen támadó kiáltásaink visszhangjával elérje a nemzetközi közvélemény egyhangú bojkottját az elnyomókkal szemben.

És ha ez a közvélemény nagyon is erőtlén és önző ahhoz, hogy igazságot szolgáltatson egy vértanú népnek, ha a mi hangunk túlságosan gyenge, kívánom, hogy a magyar ellenállás megmaradjon addig a pillanatig, amíg keleten az ellenforradalmi állam mindenütt összeomlik ellentmondásainak és hazugságainak súlya alatt.

A legázolt, bilincsbe vert Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármelyik nép a világon az elmúlt húsz esztendőben. Ahhoz, hogy ezt a történelmi leckét megértse a fülét betömő, szemét eltakaró nyugati társadalom, sok magyar vérnek kellett elhullnia – s ez a vérfolyam most már alvad az emlékezetben.

A magáramaradt Európában, csak úgy maradhatunk hívek Magyarországhoz, ha soha és sehol el nem áruljuk amiért a magyar harcosok életüket adták, és soha, sehol, – még közvetve sem – igazoljuk a gyilkosokat.

Nehéz minékünk méltónak lenni ennyi áldozatra. De meg kell kísérelnünk, feledve vitáinkat, revidálva tévedéseinket, megsokszorozva erőfeszítéseinket, szolidaritásunkat egy végre egyesülő Európában. Hisszük, hogy valami bontakozik a világban, párhuzamosan az ellentmondás és halál erőivel, amelyek elhomályosítják a történelmet, – bontakozik az élet és meggyőzés ereje, az emberi felemelkedés hatalmas mozgalma, melyet kultúrának nevezünk, s amely a szabad alkotás és szabad munka terméke.

A magyar munkások és értelmiségiek, akik mellett annyi tehetetlen bánattal állunk ma, tudják mindezt, s ők azok, akik mindennek mélyebb értelmét velünk megértették. Ezért, ha szerencsétlenségükben osztoztunk, – miénk reményük is. Nyomorúságuk, láncaik és száműzöttségük ellenére királyi örökséget hagytak ránk, melyet ki kell érdemelnünk: a szabadságot, amelyet ők nem nyertek el, de egyetlen nap alatt visszaadtak nekünk! Camus Albert 1957

Camus, Albert (1913-1960) francia író Algírban született. Irodalmi Nobel-díjat kapott 1957-ben. Ca-

mus írását angol, német, francia és spanyol fordításban is megtalálhatjuk: <https://magyarmuzeum.org/tortenelem/1956-hu/camus-magyarok-vere/camus-magyarok-vere/>

Potápi Árpád János: 1956 szinte minden magyar családot érintett

A nemzet története családok története is –fűzte hozzá az államtitkár

Az 1956-os forradalom és szabadságharc, illetve annak leverése szinte minden magyar családot érintett – mondta a Londonban tartózkodó Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára vasárnap telefonon az MTI-nek.

A Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkárság által közreadott képen Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára beszédet mond a londoni Magyarország, az október 23-i nemzeti ünnep alkalmából rendezett ünnepségen a Londoni Magyar Házban 2023. október 21-én -- Fotó: MTI/Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkárság/Szakács Tamás

Potápi Árpád János elmondta: szombaton megnyitó beszédet tartott a Nagy-Britanniában és Észak-Írországban működő magyar hétvégi iskolák vezetőinek és tanárainak 6. londoni értekezletén, amelyet a Magyarok Angliai Országos Szövetsége (MAOSZ) szervezett. A 2 napos rendezvényen Észak-Írországtól Angliáig, Walestől Skóciáig 25 magyar iskola, intézet vezetői, tanárai vettek részt, és a győri Szent István Egyetem oktatói tartottak előadásokat. Potápi Árpád köszönetet mondott Norton Évának, a MAOSZ elnökének.

Szombaton este az 1956-os forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmából a londoni Magyar Házban ünnepi fogadást tartottak, ahol Kumin Ferenc, Magyarország londoni nagykövete köszöntött és Potápi Árpád János ünnepi beszédet mondott.

Az államtitkár felidézte: arról beszélt, hogy bárhol is éljenek magyarok a nagyvilágban, megemlékeznek 1956-ról, 56 hőseiről és azokról, akiknek a szabadságharc utáni megtorlás miatt el kellett hagyniuk hazájukat. Hozzátette: a menekülők megerősítették a diaszpórát, a magyar közösségeket világszerte.

Az államtitkár beszámolt arról, hogy londoni programja következő napján, vasárnap 1956-ra emlékezve református istentiszteleten vett részt. Ehhez kapcsolódva köszönetet mondott Salánki István lelképásztornak, aki segíti az ott élő magyarok identitásának megőrzését, megerősítését, tevékenységének is elismerése, hogy sokan a világ más tájairól is szívesen látogatnak vissza hozzájuk.

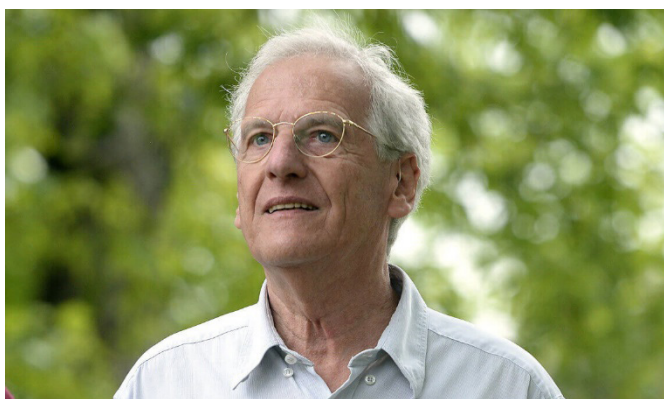
Potápi Árpád János elmondta, hogy vasárnap a római katolikus szentmisét követő ünnepi beszédében köszönetet mondott Csicsó János atyának nemzetmegtartó szolgálataiért. Egyben párhuzamot vont 1956 és Kapisztráni Szent János között, akinek emléknapja szintén október 23-án van, ugyanis 1456. október 23-án hunyt el. Az 1456-os nándorfehérvári győzelemre emlékeztető déli harangszó nem csupán Hunyadi Mátyásnak és a vár falainál harcoló Kapisztráni Szent Jánosnak, de bizonyos szempontból 1956 hőseinek is szól – tette hozzá az államtitkár.

Potápi Árpád János felidézte: ünnepi beszédében kitért arra is, hogy szinte minden családot érintett 1956. Neki magának is több rokona él szerte a nagyvilágban, közülük van, aki Nagy-Britanniában. Hozzátette: 1956-ban nem csak az ország határain belül, de az egész Kárpát-medencében – Erdélyben, Felvidéken, Kárpátalján, Délvidéken – reménykedtek a magyarok a forradalom sikerében.

Az 1956-os forradalom leverése után több mint 20 ezer magyar menekült Nagy-Britanniába, jelenleg mintegy 100-110 ezren élhetnek ott. A nemzet története családok története is – fűzte hozzá az államtitkár.

Forrás: <https://www.magyarhirnap.hu/unnep/20231022-potapi-arpad-janos-1956-szinte-minden-magyar-csaladot-erintett>

Hosszú távon megéri – In Memoriam Sólyom László

Egyszer beszélgettünk, csak pár percet, 2010-ben. Már nem volt köztársasági elnök, a győri könyvszalomon dedikálta a beszédeit és interjúit tartalmazó kötetet. Épp nem volt nagy sor, volt pár mondatra idő, az aláíráson túl. Megkérdezte, mivel foglalkozom, mondtam, hogy lelkész vagyok. Én esetlenül elmondtam neki, hogy példaértékű volt számomra az, ahogyan

addig ő a vitte az elnökséget, az értelmiségi létet, ahogyan jelen volt a társadalomban, a közéletben.

Meghalt Sólyom László, jogász, jogtudós, korábbi alkotmánybíró, az alkotmánybíróság első elnöke, volt köztársasági elnök. Hívó katolikus keresztény ember.

Van egy mondata, a 2009-es újévi beszéd végéről. „A tisztesség hosszú távon megéri.” Kontextustól függetlenül is érvényes, sokszor idézik is. És ez egy olyan mondat, amit ő maga is hitelesíteni tudott saját példájával.

Hosszú távon – mondta. Ezért is lógott ki felfelé a magyar közéletből, ezért is ütött el a nagyatlagtól. Mert a rendszerváltás utáni közélet legtöbbször a rövidtávról szólt és szól, ma talán még inkább. Gyors irányváltások, rögtönzések, paktumok és szavazatmaximalizás. Különleges helyzet volt, amikor megválasztották, egy anomália. Egy baloldali kormány gyengeségét kihasználva politikán túli emberek ajánlására reagáló – akkori – ellenzékiek megválasztottak egy tudóst, egy határozott értékei és szilárd gondolatai mellett kitarító, szelídségében is erős embert, akit nem lehetett irányítani rövidtávon. Aki nem esett kísértésbe és nem rendezkedett be rövidtávon.

Hosszú távon megéri. Hosszú távon éri meg, hosszú távon építve, gondolkodva, vállalva. Nekem már emiatt is példakép volt és marad Sólyom László. A saját hosszú távjának volt persze alapja hitét megélt és fel nem adó emberként. Nem csak bokréta volt, dísz a kereszténysége, hanem valódi, szívét birtokló kapcsolat. Nem váltotta be aprópénzre. De erőt vett belőle, például, amikor a következő nemzedékek érdekeit nézte. Természetvédő volt akkor, amikor még nem volt divat zöldnek lenni. De nem nagyhangú aktivista volt, hanem teremtményi felelősségét vállaló ember. *Hosszú távon megéri.* *Hosszú távon éri meg az emberség.* A belső rendhez igazodás.

A tisztesség hosszú távon megéri. Mondta ezt egy olyan népnek, amelyik a Kádár-rendszerben túlélve megtanulta az ügyeskedést. Mondta 2009-ben az év első napján, egy válság idején, amikor megingott sok minden és megint csak túlélni kellett. És visszhangzik most is, egy újabb válság idején, amikor újra nagy a kísértés.

De ez csak egy mondat. Előttem a könyv, az aláírt könyv. Érdemes olvasni, mert jól öregszik, ami benne van. Nem inflálódnak úgy ezek a beszédek, mint a választási lözöngök. Több van itt és ez csak egy könyv, apróság egy több évtizedes szellemi örökséghez képest, ami marad.

Sólyom László nekem példa volt és példa marad. Hosszú távra kell építeni, tisztességgel. Csak ez éri meg. **Bella Péter.** Forrás: <https://megvanirva.hu/hosszu-tavon-megeri-in-memoriam-solyom-laszlo/>

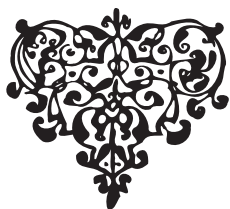
Sólyom László (Pécs, 1942. jan. 3. - Budapest, 2023. okt. 8.) - 2005 és 2010 között volt Magyarország köztársasági elnöke. - Hosszú betegség után, életének

nyolcvankettedik évében hunyt el. Ismeretes, hogy feleségének a halála megrendítette. Ezt követően a volt államfő szinte teljesen visszavonult a nyilvánosság elől és 75 évesen egyedül gyalogolta végig az El Camino hatszáz kilométer hosszú zarándokútját.

Foto:Pozsonyi Zita

Sólyom Lászlót Felföldi László pécsi püspök búcsúztatta október 18-án a Fiumei úti sírkertben. A püspök Ferenc pápa részvétlívát is felolvasta, amelyben az egyházfő kifejezte együttérzését a családnak és az egész nemzetnek.

Holland térkép, készült 1677-ben, az ókori Közel-Keletet ábrázolja, kiemelve a Szentírás számára fontosabb városokat --- Dr.Millisits Máté gyűjtése

HÉT IMATÉMA IZRAELÉRT ÉS GÁZÁÉRT

1. Imádkozzunk azokért az izraeli családokért, akik kétségbeestek, vagy mély gyászban vannak, mert szerettüket megölték, túsul ejtették.
2. Imádkozzunk a gázai emberekért, hívókért és nem hívókért, akik két tűz közé kerültek a szörnyű konfliktusban.
3. Kérjük Istent, oltalmazza, védje, őrizze meg az ártatlan embereket, gyermekeket, időseket, betegeket ebben a háborús konfliktusban.
4. Imádkozzunk azért, hogy Isten ebben a helyzetben is magához tudja vonzani azokat, akik eddig nem ismerték Őt, vagy ha ismerték is, nem voltak élő kapcsolatban Ővele. A római katolikus egyház olasz bibliaolvasó kalauzában ezzel összefüggésben olvassuk ezt a mondatot ma: Tu sei il mio rifugio, Signore – Uram, Te vagy az én menedékem!
5. Könyörödjünk azokért, akiket otthonaikból elűztek vagy a lerombolt otthonból el kellett menekülniük, hogy találjanak átmeneti szállást, ellátást, még ha sátrakban is, és visszatérhessenek majd eredeti hájukba.
6. Imádkozzunk az egyházi és a humanitárius segítség-szervezetekért, a jószándékú emberekért, az összefogásért minden Istent szerető és jóakarató ember között.
7. Imádkozzunk a békéért, ami nélkül nincs jövő, s a konfliktusban eljárók, személyek, kormányok, egyházak, vallások felelős vezetőinek életpártoló, túlélésért dolgozó döntéseierért. Dr. Békefy Lajos https://paxvobis2016.blogspot.com/2023/10/pozsony-is-jelentihet-imatemat.html?spref=fb&fbclid=IwAR1HTAzO2uKZqZfaURQyx_GjV912dZSpLZcAdC7LR6hcy3XzfEMIJraujl

EXIT lustrum Utrechtben 2023 okt. 7-én a Johanneskerk épületében

15 éves az Exit Kiadó és az Exit Alapítvány!

Szombaton, 2023. október 7-én ünnepi összejövetelre került sor Utrechtben, a Johannescentrumban. Az Exit Alapítvány részéről beszédet mondott Elly van der Meulen elnök és Tina Geels, az alapítvány volt elnöke, majd a Juhász István Alapítvány részéről Hermán M. János elnök. A kolozsvári Exit Kiadó képviselőjében Nagy Péter igazgató a 15 év mérföldköveit ismertette, kiemelve az évek könyvtermését (44 könyv a Teológiai Praxis sorozatban és 125 sorozaton kívüli könyv). –Hermán M. János tanulmányát és holland nyelvű beszédét az egyházközségünk honlapján olvashatjuk.

Ries Nieuwkoop, az alapítvány pénztárosa bemutatta Könczey Elemér (az Exit Kiadó egyik alapító tagja) karikatúrákiállítását. Henk van de Graaf üzenetét lánya, Marianna van de Graaf közvetítette. A Keresztyén dogmatika egyik szerzője, Gijsbert van den Brink felhívta a figyelmet a Praxis sorozat fontosságára nemzetközi szinten. Az eseményt a Magyar Kvartett előadása színesítette (Mester Blanka, Bálint Gábor, Hermán Mostert Dániel és Prusinszki Kata.)

A beszámoló és a felvételek szerzője: Eszenyei Katalin

Hollandiai magyarok: Hányan vannak, hol élnek és mikor érkeztek?

A kérdésre teljes körű választ nem lehet adni, de első közelítésben kijelenthető, hogy 30 ezernél is több magyar él Hollandiában. A pontos választ illetően sajnos még mindig Trianon a bűnös: nem tudjuk, hogy hány erdélyi magyar, hány vajdasági magyar, hány felvidéki magyar, hány burgenlandi magyar vagy éppen hány horvátországi/szlovéniai magyar lakik Hollandiában. Ezt észben tartva is viszonylag jó közelítéssel tudjuk megmondani, hogy mennyien vagyunk mi magyarok idekint.

Hollandia: magyarok teljes száma (Magyarországról származók)

A Kárpát-medence, illetve a világ többi országából származó magyarokra vonatkozóan nem merünk becslésbe bocsátkozni, de bizodalommal feltételezhetjük, hogy pár ezren azért ők is vannak. Ezt a korlátozást elfogadva egy nyilvános adatokat összefoglaló portál alapján, tartományonkénti bontásban a következő számokat kapjuk 2022-re:

Tartomány neve	Magyarok száma
Zuid-Holland	7.489
Noord-Holland	6.169
Noord-Brabant	3.977
Gelderland	2.297
Limburg	2.162
Utrecht	1.744
Overijssel	1.342
Flevoland	801
Friesland	667
Groningen	661
Zeeland	581
Drenthe	320
Hollandiában összesen	28.210

Forrás: allecijfers.nl

A fenti forrásban egyébként városok/járások szintjére lebontott részletes számokat is találhattok.

Hollandia: magyarok tömegesen 2010-2011 körül kezdtek Hollandiába jönni

Túl sok magyarázat helyett beszéljenek magukért a számok, melyeket a holland Statisztikai Hivatal (CBS) által eszközölt „adminisztratív korrekciók” alapján adunk meg. Bevándorlók száma 2010-ben: 1231; 2011-ben:1170; 2012-ben:1403;2013-ban:923; 2014-ben:845; 2015-ben:974; 2016-ban:783; 2017-ben:927; 2018-ban:1261; 2019-ben:1260.

Forrás: cbs.nl CC BY 4.0

A fenti számok alapján kijelenthető, hogy az első táblázatban említett nagyjából 28 ezer magyarországi magyar csaknem fele 13 ezer az utóbbi 11 évben (2022-ről még nincsenek adatok) jött Hollandiába. Megjegyezzük továbbá, hogy 1990 körül a hollandiai magyar közvélekedés szerint 8-10 ezer magyar élhetett Hollandia területén (lásd pl. ezt az [1999-es cikket](http://www.federatio.org/tort.html): Tóth Miklós: Magyarok Hollandiában, in <http://www.federatio.org/tort.html>) és ez a szám egészen nagyjából 2007-ig stabil maradt.

Mikor jöttek korábban magyarok Hollandiába?

Az alábbi összefoglalásban három időszakot emelünk ki, fordított időrendi sorrendben. Egyrészt az ötvenhatosokról írunk, majd az első világháborút követő gyermekvonattal érkezőkről, végül pedig egy kora újkori jelenségről: a holland egyetemeken vendégtanulmányokat folytató magyar hallgatókról (peregrinusokról). Míg az első csoportnál jól leírható, hogy hányan érkeztek, addig az utolsó kettőnél csak az tudható (hozzávetőlegesen), hogy hányan jöttek, de az nem, hogy hányan maradtak idekinn.

1956-os menekültek

Az említett 2010 utáni hullámtól eltekintve a magyarok hollandiai bevándorlása még 1956-ban volt jelentős. A szakirodalomban nagyjából 3300-3400 ötvenhatos magyarról szokás beszélni. És persze időközben nekik is születtek gyermekeik, akik aztán részben vegyes házasságok révén beolvadtak a többségi társadalomba.

Hollandiai gyermekvonatok az első világháború után

Az első világháborút követően a hollandok (főleg egyházi szervezésben, de nem egyházi irányítás alatt) nagyszabású üdültetési programot indítottak a minden szempontból leromlott állapotú Magyarországi gyermekeinek megsegítésére. Ennek a témának a feldolgozása az 1980-as években kezdődött, főleg Magyarországon. A program során mintegy 100 vonat érkezett Magyarországról Hollandiába és mintegy 28000 gyereket hozott hosszabb-rövidebb időre Hollandiába. Hogy közülük hányan maradtak Hollandiában vagy hányan tértek vissza később dolgozni, tanulni vagy csak szerencsét próbálni, azt sajnos nem sikerült egyértelműen megállapítani, személy szerint azt gondoljuk, hogy pár száz és néhány ezer között bármi lehetséges – sajnos az archívumokból nem nagyon lehet rekonstruálni már.

A témát kutató erőfeszítések legteljesebb eredményei az időközben keletkezett számos tudományos cikkben kívül Magyarországon egy kiállításon voltak megtekinthetőek „[Üti cél: Remény](#)” címmel, melynek kurátorai dr. Réthelyi Orsolya (ELTE BTK Néderlandisztika tanszékvezetője) és dr. Perényi Roland (Budapest Történeti Múzeum igazgatója) voltak.

A kiállítás jelenleg (2023. október 1-ig) Nijmegenben, a Van 't Lindenhoutmuseumban látható, címe: [Bestemming: Hoop](#).

Egy másik fontos, összefoglaló munkát, mely a kiállításnál még teljesebb képet rajzol a korabeli holland-magyar kapcsolatokról, dr. Maarten J. Aalders írta meg alapos levéltári kutatások alapján. A könyv hollandul 2021-ben jelent meg a Vuurbaak kiadónál. Magyar fordításának megjelenése 2023. augusztusára várható a Kálvin Kiadónál. Címe: [Holland-magyar protestáns kapcsolatok a két világháború között](#). A fordítást Téglásy Sándor készítette. A magyar kiadás a hollandhoz képest számos olyan részletet, pontosítást tartalmaz, ami a legutolsó, harmadik holland kiadásban még nem szerepel.

Forrás: <https://hollandhirek.nl/hollandia-magyarok-szama/>
- 2023 aug.16

Tisztújítás a Szerbiai Magyar Református Egyházban

Többéves kihagyás után, március 3-án Maradékon tartották meg a Szerbiai Református Keresztyén Egyház zsinatát, ahol döntés született az országos egyházi választások kiírásáról.

A következő hatéves ciklusra püspökké Harangozó László szabadkai lelkipásztort választották. Elődje, Halász Béla 2013 óta töltötte be ezt a tisztséget. A főgondnok Székely Károly maradt, és ugyancsak újraválasztották zsinati jegyzőnek (püspökhelyettesnek) Csányi Erzsébet pacséri lelkipásztort. A bácskai esperesi tisztséget egyelőre nem sikerült betölteni, egyházmegyei gondnoknak itt Pál Károlyt választották meg. A bánáti esperes Beszédes Mária torontálvásárhelyi lelkipásztort lett, Juhász Sándort pedig újraválasztották az egyházmegyei gondnoki tisztségre. A missziói előadó Szilágyi Dénes István verbászi, a diakóniai előadó pedig Halász Dániel maradéki lelkipásztort lett. Újabb ciklusra megválasztották továbbá Mókus Edit pénztárost, Klebecskó Makai Hajnalka számvevőt, valamint Berkes Zoltán ügyészt is.

Elhívtalak az igazságért

Sejtettem, hogy üzeni szeretne az Úr, és kis nyomást is gyakorol rám, de mindig az volt a válaszom, hogy mentsen meg ettől, mert ezt nem szeretném. De ő nem engedett, a szívem mélyén pedig tudtam, teljesítenem kell az akaratát – mondja Harangozó László, a Szerbiai Református Keresztyén Egyház május végén megválasztott püspöke.

„[Hongaars-hervormde bisschop bevestigd](#)” címmel a Reformatorsch Dagblad közölt fényképes cikket a Feketicsen 2023. október 14-én történt beiktatásról, Balog Zoltán püspök szolgálatával a Numeri 20:18b alapján. Hollandiából W.P.Emaus és J. Het Lamnamen

lelkészek vettek részt a beiktatáson a HOE segélyszervezet részéről.

Harangozó László 1977-ben született, teológiai tanulmányait Kolozsváron végezte. Tíz évig Csete Szeemesi István püspök mellett Bácsfeketehegyen szolgált, ahol a Református Központi Otthon vezetője is volt. 2013-ban Verbászra került, 2017 februárja óta [a Szabadkai Református Egyházközség lelkipásztor](#)a. 2010-ben diakóniai előadónak választották meg, az elmúlt ciklusban a missziói előadói tisztséget töltötte be.

„Nem beosztottjaink vagy híveink vannak, hanem népünk”

Püspökszentelést tartottak szombaton a Szerbiai Református Keresztény Egyházban, Bácsfeketehegyen. A nemrég megválasztott Harangozó Lászlóra áldást mondott az összes Kárpát-medencei református püspök, és köszöntőbeszédet tartott Novák Katalin köztársasági elnök is.

Adjunk mindenkinek inni, aki kér

– A sziklából vizet fakasztó Mózes és a szomjazó nép története a mi történetünk – mondta Balog Zoltán dunamelléki református püspök, a Zsinat lelkészi elnöke, a Generális Konvent ügyvezető elnöke igehirdetésében, amelyet Mózes negyedik könyve alapján tartott meg (4Móz 20,8b). Elmondta, hogy bár ez a történet távolinak tűnik időben, helyzetben, kultúrában és életmódban is, de azért olvassuk, mert azt akarjuk, hogy a mi történetünk legyen, hogy a miénk legyen az a csodálatos ígérethalom, amit Isten kínál nekünk. – Mi nemcsak egy könyvet olvasunk, hanem az élő Igét keressük, a valóságot, amibe be lehet lépni – tette hozzá a püspök. Hangsúlyozta, hogy együtt olvassuk, hogy Isten élő Igéje kössön össze bennünket, református keresztyén magyarokat mindennap.

nem azt akarjuk, hogy együtt vezessen minket, mint régen Izrael; szomjazunk, ahogy annak idején a választott nép a pusztában. – A lelki vezetők, a pásztorok együtt szomjaznak a néppel, nem külön igényeket nyújtanak be Istennek, hanem a közösség hiányait viszik elé – mondta a Zsinat lelkészi elnöke, de hozzátette, hogy az is feladatuk, hogy vizet fakasszanak a népnek a sziklából. – A vizet Isten teszi oda, de nekünk, lelki vezetőknek kell kiszabadítani – emlékeztetett a püspök. – Nekünk nem beosztottjaink vannak, még csak nem is híveink, hanem népünk – jelentette ki Balog Zoltán. – Mi, a Generális Konvent nem egyszerűen melletted állunk, hanem mi ti vagytok, ti mi vagyunk – hangsúlyozta a délvidéki reformátusoknak. Harangozó Lászlónak pedig azt emelte ki, hogy őt ugyanaz az Isten küldi, mint Mózeset, és neki is ugyanazt ígéri, hogy vele lesz.

Fotó: Zelenka Attila

– Azt, hogy itt, Délvidéken hol a szikla, amiből vizet lehet fakasztani, azt nektek kell megkeresnetek, de biztosak lehettek, hogy van benne víz – fűzte hozzá a Generális Konvent ügyvezető elnöke. – Mert Istennek nem érdeke, hogy bárkinek is szomjan kelljen halnia Délvidéken, a Kárpát-medencében, Európában vagy bárhol a világon – tette hozzá. – Nekünk a vizet fakasztó Mózes több mint vezető, több mint példakép: az egész magyar nép ismerheti fel sorsát a választott nép történetében. Istennek egy választott népe vagyunk, ennél nagyobb tisztesség nem is lehet, és ezzel kinyílik előttünk a világ – hangoztatta Balog Zoltán, majd arra hívta fel Harangozó László figyelmét, hogy nem egyszerűen egy kis nemzeti csoport vagy egy felekezet vezetője lesz, hanem Jézus Krisztus követe. – Amikor róla teszünk bizonyosságot, nem kötnek sem a felekezeti, sem az országhatárok, ezért fakasszunk vizet és adjunk mindenkinek inni, aki kér – mondta a püspök. Harangozó Lászlóhoz fordulva úgy fogalmazott: – Add az élő vizet, amelyet, akit te is kaptál, azt add, ami a tied! Azt add, aki a tied, a te életed közepe, ereje, szabadítása, megtartója, add Jézus Krisztust, és akkor a pokol kapui sem vesznek diadalt rajtunk!

Balog Zoltán: A vizet Isten teszi oda, de nekünk, lelki vezetőknek kell kiszabadítani --Fotó: Zelenka Attila

Nekünk a hitvallás a legszemélyesebb ügyünk, de nem magánügy – jelentette ki Balog Zoltán, kiemelve, hogy nem külön-külön akarunk jóban lenni Istennel, ha-

Isten nem hagyott el, és folyamatosan formál

Miután Harangzó László letette az esküt, hogy legjobb tudásával és minden erejével arra törekszik majd, hogy Isten dicsőségét és az egyház javát szolgálja, a Generális Konvent püspökei, majd a szerbiai lelkészek sorra áldást mondtak az új egyházvezetőre.

Harangzó László püspöki igehirdetését a Rómaiakhoz írt levél alapján tartotta (Róm 8,28): „...akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál...” – Ezt az ígéretet könnyű átélni, amikor sikeresek vagyunk, amikor megtaláljuk a társunkat, amikor a gyerekeink ott szaladgálnak körülöttünk, de nehezebb átélni, amikor az embernek küzdelmekkel kell szembenéznie – mondta a püspök. – Ilyenkor nem egyszer feltesszük a kérdést, hogy hogyan szerethet engem az Isten, és én hogy tudjam szeretni őt, amikor a gyermekem koporsója mellett állok, amikor betegségem van, amikor sikertelenek vagyunk, amikor azt érzem, magamra hagytak – folytatta Harangzó László. – Ilyenkor felmerülhet a kérdés, hogy van-e értelme egyáltalán hinni, van-e jövője a hitnek, a keresztyénségnek ebben az Európában, ebben a világban, ahol elhagyják azt, ami érték – fogalmazott, majd rögtön választ is adott: – Igen, van értelme, hiszen Isten nem hagyott el, úgy szeret minket, hogy megváltott. Ő alkotott, ő formált minket, és ma is folyamatosan formál, de ez néha küzdelmes, néha mélységeken kell átmennünk. De ő hordoz minket – jelentette ki a püspök.

Isten nem hagyott el, mert úgy szeret minket, hogy megváltott – mondta a Szerbiai Református Keresztén Egyház püspöke

Az új református püspök arra intette a magyar nemzetet, hogy emlékezzen erre akkor is, ha Isten néha nehézségeket állít eléink. Harangzó László szerint arra lettünk elhívva, hogy ebben a világban Krisztus hordozói legyünk, és engednünk kell, hogy ez így legyen, hogy Isten erre alkalmassá formáljon bennünket.

Harangozó László lett a Szerbiai Református Keresztyén Egyház új püspöke

Bácsfeketehegyen tartotta ülését szerdán a Szerbiai Református Keresztyén Egyház Zsinata, ahol megerősítették a tavasszal lezajlott országos tisztújítás eredményét, majd az újonnan megválasztott tisztségviselők ünnepi keretek között letették az esküt.

A református egyház egysége

A köszöntések sorát Kató Béla erdélyi püspök nyitotta meg, kiemelve, hogy a Kárpát-medencei magyar református püspökök mind megjelentek az eseményen, amivel a református egyház egységét juttatták kifejezésre, valamint azt, hogy: **„Bárhoz éljen is egy magyar református a világon, az számon tartatik!”**

Kató Béla nyitotta meg a köszöntőbeszéd sorát -- Fotó: Zelenka Attila

Kató Béla úgy vélte, Harangozó László egy feszültség-teli világban kapta meg az elhívást, hogy vezesse a szerbiai keresztyén egyház református népét. Az erdélyi püspök szerint Harangozó Lászlónak a sebeket őrző közösségeket újból egygé kell kovácsolnia, vagy legalábbis tompítania kell a feszültségeket. Köszöntését azzal zárta, hogy felidézett egy Erdélyben ismert mondást: szegény az eklézsia, és a pap a harangozó. A jelenlegi helyzetre igazítva az erdélyi püspök tréfásan úgy alakította át a mondást, hogy „szegény az eklézsia, és Harangozó a püspök”, majd Isten áldását kérte az új egyházvezetőre.

Palást és szeretet

Csányi Erzsébet, a Szerbiai Református Keresztyén Egyház főjegyzője kiemelte, hogy felemelő érzés számukra, hogy számontartják őket, Harangozó Lászlónak pedig azt tanácsolta, hogy ahogy a Szentírás mondja, szeresse az Urat és szeresse a gyülekezeteket is, amelyeknek a püspöke lett.

Csányi Erzsébet azt tanácsolta Harangozó Lászlónak, szeresse az Urat és a gyülekezeteket, amelyeknek a püspöke lett -- Fotó: Zelenka Attila

A főjegyző emlékeztette, hogy sosem lesz egyedül, mert mindig lesznek, akik mellette állnak majd. Ezenkívül bejelentette, hogy a szerbiai lelkészek egy palástot ajándékoznak az új püspöknek, és ahogy ez a palást majd körbeöleli a testét, úgy öleli majd körbe őt a mindenható Isten az ő szeretetével és gondoskodásával.

„Nem csak a hit házai”

A magyar kormányt Nagy János, a Miniszterelnöki Irodát vezető államtitkár képviselte, aki Orbán Viktor miniszterelnök köszöntőlevelét olvasta fel. „Aki hisz, az erején felül képes tenni és harcolni” – írta a kormányfő, majd úgy fogalmazott, hogy „a világ kevés pontján értik ezt úgy, mint önöknél, a Vajdaságban, ahol a református templomok száz év óta nemcsak a hit házai, de egyúttal a magyarság mentsvárai is”.

Orbán Viktor levelét Nagy János államtitkár olvasta fel--Fotó: Zelenka Attila

Orbán Viktor kiemelte, hogy „olyan elhivatott pásztor, tapasztalt kormányost választottak meg erre a feladatra, aki kamaszkorában misszionáriusnak ké-

szült, lelkészként pedig a gyülekezeti munkától az intézményvezetésig számos feladatkörben megállta a helyét”. Harangozó Lászlónak a miniszterelnök azt kívánta, hogy szolgálata legyen áldott, és ennek gyümölcsseit mind a délvidéki reformátusok, mind az egész vajdasági magyarság élvezhesse.

Kérdések és válaszok egy forrongó világban

– Olyan időket élünk, amikor még az is aggodalmas szívvel nézi a híradókat, aki a világ távolinak tűnő történéseiről nem szokott tájékozódni – mondta Novák Katalin köztársasági elnök. – Azt látjuk, azt érezzük, azt tapasztaljuk, hogy forrong a világ körülöttünk, mintha kifordult volna a sarkából – tette hozzá. – Amikor forrong a világ, a hívő keresztyének Istenhez fordulnak válaszáért. Szeretnénk választ kapni arra, hogy hol van az erőszaknak, hol van a terrornak a határa, és hogy hogyan feleljünk meg Isten parancsainak – fűzte hozzá a köztársasági elnök. Hangsúlyozta, hogy ő is keresi ezekre a kérdésekre a válaszokat, és az ő válasza az összekapaszkodás. – Ahogy az édesanya képes a gyermekével összekapaszkodni, úgy kapaszkodik össze az anyaország is a határon túli magyarokkal, mert most a magyarok összekapaszkodásának az ideje jött el – fogalmazott az államfő, kiemelve, hogy erről az összekapaszkodásról szól az is, amikor számon tartjuk a magyarokat Magyarország területén kívül is.

Novák Katalin: Most a magyarok összekapaszkodásának az ideje jött el--Fotó: Zelenka Attila

„Ki állja meg hát a helyét?” – idézte Dietrich Bonhoeffer kérdését Novák Katalin, miként a teológus erre adott válaszát is: „Csak az, akinek nem a maga okossága, elvei, lelkiismerete, szabadsága, erényessége jelenti minden dolgok legvégső mértékét, hanem mindezeket kész feláldozni, amikor hitben és egyedül Istenhez való hűségben engedelmes és felelős cselekvésre van hivatva; a felelős ember, akinek élete semmi más nem akar lenni, mint felelet és válasz Isten kérdésére és hívására.” Az államfő szerint öröme ad okot, hogy a Szerbiai Református Keresztyén Egyház olyan püspökkel, olyan vezetővel gazdagodott, akire pontosan illik ez a leírás, aki tudja, hogy honnan kapta ere-

jét, hitét, talentumait, és tudja, hogy akkor lesz erős, hogyha a rábízott közösség és ő képesek az összekapaszkodásra. – Ehhez kívánok soha nem fogyatkozni hitet, erőt, kitartást és az Úristen gazdag áldását – zárta köszöntését Novák Katalin köztársasági elnök.

Harangozó László, a Szerbiai Református Keresztyén Egyház püspöke - Fotó: Zelenka Attila

A közösség, amely élni akar

Harangozó László püspök megköszönve a jókívánságokat arra kérte a megjelenteket, hogy imádkozzanak azért, hogy mindezek valóra váljanak, és hordozzák imáikban a délvidéki magyar reformátusokat, hogy „ez a közösség, amely élni akar, valóban élni tudjon”.

Fotó: Zelenka Attila

A záróima után az összegyűlteket szeretetvendégségen vettek részt a helyi iskola sportsarnokában. Az istentiszteleten Erdélyi Dániel orgonált, az apostoli köszöntést és a záróimát pedig Orosz Attila bácsfeketehegyi lelkipásztor mondta el. A szerb kormányt Maja Gojković miniszterelnök-helyettes képviselte.

Ulicza Tamás 2023. október 15.

Forrás: <https://reformatus.hu/reformatus-egyseg/hirek/nem-beosztottjaink-vagy-hiveink-vannak-hanem-nepunk/?fbclid=IwAR0-h6VTFFSenIBn6NEZo9jen0KY7uCmJdZ0Vvo7TjcBbj2SZt8QsFSsk>

Vancsó Gyula professzor úr kitüntetéséhez gratulálunk!

Idén, 2023 szeptember 15-én a Hengeloban lakozó professzort, aki harminc évig Enschede egyetemén oktatott, nyugalomba vonulása alkalmával érde-meiórt az „Officier in de orde van Oranje-Nassau” rendjével tüntették ki.

Vertrekend UT-professor benoemd tot Officier in de orde van Oranje-Nassau Professor Julius Vancsó is bij zijn afscheid van de Universiteit van Twente benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Hij kreeg de onderscheiding uit handen van burgemeester Sander Schelberg. Vanwege zijn 'significante bijdrage aan de academische wereld' heeft Julius Vancsó vandaag een koninklijke onderscheiding ontvangen. Het lintje komt op een bijzonder moment. Na meer dan dertig jaar verbonden te zijn geweest aan de Universiteit Twente, nam professor Julius Vancsó vandaag, (15.09.2023) afscheid.

Vancsó begon zijn wetenschappelijke carrière in Boedapest. Daarna werkte de Hongaarse hoogleraar op universiteiten in Zürich en Toronto. In 1994 ging hij aan de slag als hoogleraar Materials Science and Technology of Polymers aan de Universiteit van Twente.

Naar eigen zeggen was Vancsó sinds zijn eerste bezoek verliefd op de Enschedese campus. Met Twente als uitvalsbasis was Vancsó de afgelopen jaren ook gasthoogleraar bij universiteiten in onder andere Barcelona en Singapore. De studenten die hij de afgelopen jaren heeft opgeleid, vindt de professor het meest waardevolle uit zijn lange loopbaan.

Met zijn kersverse titel 'Officier in de Orde van Oranje-Nassau', voegt Vancsó zich in hetzelfde rijtje als André Kuipers, Johan Cruijff en Max Verstappen. De vertrekkende UT-professor heeft de onderscheiding ontvangen vanwege zijn internationale verdiensten op het gebied van materiaalonderzoek. Mede op zijn initiatief investeerden de technische universiteiten in Nederland in deze vorm van onderzoek.

Hongaarse onderscheiding

Het lintje is niet zijn eerste onderscheiding. Naast de Nederlandse onderscheiding ontving Vancsó eerder een hoge [Hongaarse onderscheiding](https://www.tubantia.nl/enschede/vertrekend-ut-professor-benoemd-tot-officier-in-de-orde-van-oranje-nassau~ab5da53b/). Vorig jaar is hij onderscheiden met het Officierskruis van de Orde van Verdienste van Hongarije. Hij kreeg de onderscheiding vanwege zijn onderzoek en zijn inzet om de Hongaarse wetenschap in het buitenland te verbeteren. In een eerder interview met universiteitsblad U-today noemde hij die onderscheiding 'één van de leukste momenten uit zijn loopbaan en wetenschappelijke leven.

Julia Bokdam, 2023 szept. 15, Tubantia.

Forrás: <https://www.tubantia.nl/enschede/vertrekend-ut-professor-benoemd-tot-officier-in-de-orde-van-oranje-nassau~ab5da53b/>

Bolyai 200 - Művészeti és tudományos fesztivál

<https://www.facebook.com/bolyai200>

<https://bolyai200.temesvaros.ro/>

Helyszín: TEMESVÁR, Új Ezredév Református Központ, 2023 november 3-5

19:30 Bolyai emlékünnepep
Helyszín: Új Ezredév Református Központ (Splaiul Morarilor 1b)

A rendezvény megnyitóünnepsége, díszbeszédék

Prof. Nagy Dénes, Nemzetközi Szimmetria Társaság, elnök

Prof. Kovács Levente, Óbudai Egyetem, rektor

Prof. Nagy László, akadémikus, KAB elnök

Prof. Bitay Enikő, akadémikus, EME elnök

Dr. Erdei Ildikó, Bartók Béla Alapítvány

Tamás Péter, Temesvár tiszteletbeli konzulja

Prof. Nagy-György Tamás, KAB-Bánsági Regionális Munkacsoport

Az emlékünnepepet követően Orgonakonzertre kerül sor, ahol Bolyai korában élt zeneszerzők műveit adja elő Viorel Ciurtin.

Bolyai János

„Ezenközben én is egy új planétát indítottam el a Földre, de sem középpontját, sem pályáját meghatározni nem tudom; Isten szép fiúgyermekkel ajándékozott meg... a kezdetet s a véget kapcsolhatná össze, hidat verve az iszonyú mélység fölött...” (Bolyai Farkas levele Gausshoz)

Bolyai János a matematikatörténet egyik legnagyobb alakja. Nevéhez korszakalkotó felfedezés fűződik: a nem-euklideszi geometria megteremtése forradalmat jelentett a geometria és az elméleti fizika terén, megdöntötte a newtoni világszemléletet.

Kolozsváron született 1802 december 15-én. Gyermekkorát Marosvásárhelyen töltötte, a református kollégium diákja volt. Már gyermekként élénken érdeklődött a matematika iránt, tehetsége korán megmutatkozott. A család anyagi lehetőségei nem tették lehetővé göttingeni továbbtanulását, ezért a bécsi hadmérnöki akadémiára került. A hibás pályaválasztás megnehezítette életét. Néhány évig műszaki tisztként Temesváron, Aradon és Olmützben teljesített szolgálatot, majd harmincéves korában nyugdíjaztatta magát és hazatért Marosvásárhelyre.

Bolyai Jánost fiatalkorától foglalkoztatták a matematika megoldatlan kérdései, ezek közül is leginkább Eukleidész XI. axiómájának, a párhuzamosok posztulátumának problémája. Eukleidész, a híres görög matematikus Kr. e. 300 körül írta *Elemek* című művét. Ez az első olyan mű, mely a matematikai ismereteket rendszerezetten adja elő, bizonyos állításokat elfogadva, másokat deduktív módon bizonyítva. Az elfogadott állításoknak két csoportját különbözteti meg: *posztulátumok* (követelmények) és *axiómák* (közönséges ismeretek). Több mint kétezer éven át eldöntetlen volt, hogy az V. posztulátum levezethető-e a többi posztulátumból és axiómából vagy sem. Általános volt a vélemény, hogy az előbbi lehetőség áll fenn, és a tudományos világ a bizonyítás elvégzésére várt.

Bolyai János már 1823-ban eljutott a nem-euklideszi geometria kidolgozásáig, mint azt édesapjának Temesvárról keltezett levelében megírta. Eredményeit a *Scientia Spatii* (A tér tudománya) című művében összegezte, amely 1832-ben jelent meg Bolyai Farkas *Tentamen* című kötete függelékeként (*Appendix*). Bolyai János az *Appendix*ben felépített egy olyan geometriát, mely független az V. posztulátumtól – ennek abszolút geometria a neve – és egy másikat, mely az V. posztulátum tagadására épül. A tagadás két lehetőséget rejt magában: adott egyeneshez egy rajta kívül fekvő ponton át egy párhuzamos egyenes sem húzható, illetve végtelen sok húzható. Bolyainál az utóbbi esetről van szó, és az erre épülő geometriát ma hiperbolikus geometriának nevezzük.

A korszak egyik legnagyobb felfedezése alkotójának életébe semmilyen változást nem hozott, sem anyagi,

sem erkölcsi sikert. Neve ismeretlen maradt a tudományos világ számára.

1860 január 27-én halt meg. 1911-ben temették a külön sírban nyugvó Jánost apja mellé.

A Teleki-Bolyai Könyvtár mintegy 14. 000 oldalnyi Bolyai János-kéziratot őriz, ezek jelentős részét a *Tan c.* filozófiai munka teszi ki. Alkotója enciklopédikus műnek tervezte, amelynek a tudományokat és művészeteket tárgyaló fejezetei után, az *Üdvtnan* című részből az egész emberiség megismerhetné az általános boldogsághoz vezető utat. Forrás: <http://www.telekiteka.ro/bolyai-janos>

Bolyai, Gauss és Lobacsevszkij emlékezete

Közel 2300 évvel ezelőtt Euklidész alexandriai görög matematikus lefektette a tankönyvekből ismert és a mindennapi életben használt geometria alapjait. Ez számos posztulátumon és axiómán alapult. Szinte mindegyiket általánosan elfogadták nyilvánvalónak vagy a logikai következetességhez szükségesnek. Figyelemre méltó kivétel volt az ötödik posztulátum: ha egy egyenes vonal keresztesz két másik egyenest, és olyan belső szögeket képez, amelyek kevesebb, mint 2π radiánnak felelnek meg, akkor ennek a két vonalnak – ha a végtelenben folytatódnak – kereszteszniük kell egymást valahol azon a síkon, ahol a vonalak és szögek találhatók.

Az ötödik posztulátum az euklideszi geometria első megfogalmazása óta zavarba ejtő volt. Azonban dogmává vált – és az európai kultúra részévé vált. Többek között olyan tekintélyek támogatták, mint Isaac Newton, Leonardo da Vinci, Galileo Galilei, Johann Kepler, Giuseppe Luigi Lagrange és Immanuel Kant

Csak a 19. század első felében sikerült három nagy tudósnak – Bolyai Jánosnak, Carl Friedrich Gaussnak és Nyikolaj Lobacsevszkijnek (BGL) egymástól függetlenül, de szinte egyszerre sikerült általánosítania Euklidész elveit.

Az előadás feltárja az egész utat, megemlítve azt is, hogy mely más neves tudósok jutottak nagyon közel ahhoz, hogy hasonló következtetésre jussanak, mint BGL: egy Girolamo Saccheri nevű olasz szerzetesről (1697 körül) és Ferdinand Karl Schweikart harkovi német ügyvédéről (1807 és 1816 között) van szó.

Szerző: Dr. Jenkovszky László, Kijevi Elméleti Fizika Intézet

Forrás: <https://bolyai200.temesvaros.ro/dr-jenkovszky-laszlo/>

Mikes Tanulmányi Nap

“Zsibbad a szabadság, de titkon bizsereg,
és jön az igazság, közelebb, közelebb...”
Babits Mihály: Áldás a magyarra

Az 1956-os Magyar Forradalom és Szabadságharc emléknapiját ebben az évben október 29-én, vasárnap üljük meg a Hollandiai Magyar Szövetséggel közösen a Mikes Tanulmányi Nap keretében. A Tanulmányi Nap 10.00-18.00 óráig tart, ebédet is felszolgálunk.

MEGHÍVOTTAINK:

dr. Ablonczy Balázs, történész: Trianoni menekültek

Szebeni Zsuzsa, a sepsiszentgyörgyi Liszt Intézet igazgatója, színháztörténész, A maga természete szerint és szabadon című film társrendezője

Patrick Bernhart, író

Kovács Kata, énektanár, karvezető

Filmbemutató: A maga természete szerint és szabadon történelmi dokumentum-játékfilm Szilvássy Carola életéről

A Hágai Magyar Énekkar Ligeti dalokat fog előadni

A Hollandiai Magyar Szövetség részéről Hoeks-György Zsuzsa, a HMSZ alelnöke tart megemlékező beszédet az 1956-os forradalomról

A Tanulmányi Napon a Hollandiai Mikes Kelemen Kör önkéntesei ebédet szolgálnak fel. A Tanulmányi Napot a Bethlen Gábor Alap és a Nemzeti Filmintézet támogatja

Visszajelzést kérünk október 26-ig a hollandiamikes@gmail.com címre. A részvétel ingyenes, süteményeket az eseményre és adományokat hála-lásan fogadunk.

Mindenkit szeretettel hívunk és várunk!

<https://mikeskelemenkor.nl/events/mikes-tanulmanyi-nap/>

A Presbitérium megbízásából, 2023 október 29-én Reformáció ünnepi istentiszteletet tartunk Zwollében, azt követően pedig november 12-én találkozhatunk legközelebb.

ZWOLLEI MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG

HONGAARSE PROTESTANTSE GEMEENTE, ZWOLLE

Címünk / Adres: Koestraat 2, 8011 NK Zwolle
Titkárság / Secretariaat: Hertenstraat 24, 8011 GT Zwolle
Telefon: 0031 38 4233247

Email: jhermanm@gmail.com

Homepage: <https://www.zwolleireformatus.nl>

KvK-nummer: 75204703 - Rechtspersoon. RSIN: 860184420. - Rechtsvorm: Kerkgenootschap. - Activiteiten: SBI-code 94911-Religieuze organisatie.

Bankrekening: NL46 INGB 0006 936050, Hongaarse Protestantse Gemeente, Zwolle

A 99. zwollei magyar istentisztelet résztvevői 2023 október 8-án

„Nem múlnak ők el, kik szívünkben élnek,
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek”...

Juhász Gyula: Consolatio